

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה 1 (תשפ"ב)

מאמרים נבחרים משכונות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מותוך הספרים הקדושים

כי תבוא

זהר המבואר
הפּתּוּר וְהַכּוּד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרון מצלי ברכה'

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

כי תבוא

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

אמר הבעל שם טוב זללה"ה: שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אָמְרו עָלָיו דְּבָרֵי תוֹרָה פָּאָלוּ אֶכְלוּ מִזְבְּחֵי מֵתִים (אבות פ"ג) פְּרוּשׁ, כִּי הֵמֶת מִתְגַּלְגֵּל בְּמַאֲכַל אָדָם, כְּדֵי שְׂיֵאמְרוּ עָלָיו דְּבָרֵי תוֹרָה, וְעַל יְדֵי זֶה מִתְחַיֶּה אוֹתוֹ הֵמֶת שֶׁהֵיָּה בְּגִלְגוּל זֶה, אֲבָל אִם לֹא אָמְרוּ דְּבָרֵי תוֹרָה, אַזְּ הוּא זוֹבֵחַ אוֹתוֹ הֵמֶת הַמְּגַלְגֵּל בְּמַאֲכָל זֶה וּמְשַׁלְּחֵהוּ אוֹתוֹ לְדוּמְהָ, וְזוֹהוּ שֶׁאָמַר 'מִזְבְּחֵי מֵתִים'

(בעל שם טוב - מקור חיים פרשת ויחי)

אוצר פניני החסידות

- א **באורו של חמה** | ימאימת הדין נפשי תבחיל' - הפחד מפני העמידה לתת דין וחשבון על מעשיו משך כל השנה
- ב **באר משה** | אחד כאלול ט"ו כאלול ואחד בתשרי - מדרגות שונות בהקנה לראש השנה
- ג **דברי בינה** | על ידי שמחה והתחזקות אין הדין יכול לחול על האדם
- ג **משנת הרמ"ל** | השמירה המעלה לענון עבודת הבורא היא שמחה של מצוה באפן תמידי
- ד **שם משואל** | מדוע מגיעה פזאת תוכחה על מניעת עבודת ה' בשמחה
- ה **לב שמחה** | 'חילא לית בן לציונה' - אולם על ידי שמחה אפשר לרצות את הבורא
- ו **פתוחי חותם** | משה רבנו מעורר כל אחד מישראל להכין צידה לעולם הבא
- ז **פרי צדיק** | ההשפעה הרוחנית מאכילת לחם הפנים הייתה תלויה בקדושת הפנים | בכורים מעלים ומקדשים אכילות כל אדם בכל מצב
- ח **פתוחי חותם** | האותיות שמוציא בתפלה בשלמות בנות עולמות עליונים
- ט **לקוטי שיחות** | רבי יוחנן ובני מערבא נחלקו האם אם פרנסה צריכה מפתח מיוחד או נקללת במפתח של הגשמים
- יב **ישמח ישראל** | על ידי התחזקות הדעת יש רפואה בגוף ובנפש | ביאר 'יהי רצון שנהיה לראש ולא לזנב'
- יב **חנן ישעיה** | אפן מנהג המלחמות בגמינו והאכזריות הנגזרת מפך
- יג **רצא דשבת** | החוזה מלובזין זי"ע"א היה שולח לשמע איך המגיד מקו"נין זי"ע"א מהפך הקללות לכרכות
- יד **לקוטי תורה** | הסתירה בלשון הפסוק
- טז **שערי ארצה** | המלאכים הנבראים מהמצות מליצים זכות בראש השנה

אוצרות גאוני הדורות

- יז **פני האדמה** | תוספת בכורים בכורים רק בפרות א"י
- יז **קרית ארבע** | המחזיק תלמיד חכם יעמד עמו במחצתו בן עדן
- יח **צור יעקב** | אין טוב אלא תורה
- יח **חמדת ישראל** | עצות לקבלת התפלות
- יט **זכרון סופרים** | שתי מצות של הפרשת תרומה
- יט **טל תורה החדש** | ודוי על זכירת המצות
- כ **דברי שאול** | מצות נתינה לעניים ואביונים ולא לאכל לבדו כאונן
- כ **כהיום תמצאון** | זכירת הדיעה שכל ההון והמזון מהשית'
- כ **וידבר משה** | הנותן לעני בשמחה וזכה להתברך מהקב"ה בפנים מאירות
- כא **ברוך מבנים** | ישראל אינם יכולים לפטר עצמם מקיים המצות
- כא **מי מנוחות** | הגעת הברכות על המתרחק מהנאות עולם הזה
- כב **מחשבות משה** | אריכות ימים לטובה
- כב **בני ראובן** | הרמת האדם לטובה ולא כדי למען ישמעו ויראו
- כג **עטרת יהושע** | תקון הבהמה בראית העין
- כג **בנין דוד** | סבת הנסאים על ידי ראית מעשה האחרים
- כג **וידבר משה** | הראה את האמת יהיה ללעג ולקלס
- כד **בית ישראל** | שמירת המצות של הגרים גורמת לקטרוג על ישראל
- כד **חסד אברהם** | הנמנע לסייע לזולת צריך לפחד יומם ולילה
- כד **בית פרוץ** | מלוי תבת 'רעהו' [בלא אותיות 'רעהו'] עולה בגימטריא 'לשון'
- כה **בדרך אלשוף** | שמעון הפה את יוסף בפתר, ולא רצה משה לקלול ולחזר לכרכו
- כה **כסף נבחר** | מכה רעהו בלשון הנסתרת מתחת שתי חומות של הפה
- כו **שמירת הלשון** | כל הסגלות והברכות אינן יכולות לסייע לאדם המרגל בחטא לשון הרע וזכילות
- כז **מעשי צדיקים**
- כז **ספיר ויהלום** | הארה חסידית מן הפרשה
- ל **זוהר הקדוש** | עם פרוש הכתר והכבוד

נושאים בפרשת כי תבא

פרשת כי תבא מהכנה לראש השנה

באורו של חמה

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א

'ומאימת הדין נפשי תבחיל' – הפחד מפני העמידה לתת דין וחשבון על מעשינו משך כל השנה

עומדים אנו לפני יום הדין, והלב מפחד שצריכים לעמד לפני הקדוש ברוך הוא למשפט, לתת דין וחשבון על כל מה שעשינו בזאת השנה.

'ומאימת הדין נפשי תבחיל' (תורת הש"ץ שחרית יום א' דר"ה), איך שהעברנו כל השנה, הימים והלילות, במחשבה ומעשה. 'לב יודע מרת נפשו' (משלי יד י'), כיצד מ'האט פאר שמירט די טעג מיט די געכט [לכלכו הימים והלילות].

על ידי לב נשבר ושפלות הקב"ה מתעלם ממצבו הנחות של האדם

אמנם העצה לכך הוא לב נשבר ושפלות הרוח, מ'זאל זיין ציבראכין [לשבר הלב] על המעשים שעשו במשך כל השנה. ואמנם לא צריכים הרבה לעמל בכדי לבא לכך, כי מי יודע עוד יותר טוב מהאדם עצמו את מצבו האמתי.

ואם יהיה לבו נשבר בקרבו, הקדוש ברוך הוא יתעלם ממנו, כי וכי מה יקח למשפט, [האם] 'א שטיק ערד' [גוש אדמה]?. אין מה להביא למשפט. ועל ידי זה יתקנים

'וסלחת לעוני כי רב הוא' (תהלים כה יא). באור הפסוק 'והיה כי תבא אל הארץ' על דרך הג"ל

ובזה יש לפרש הפסוק שלפנינו: והיה (כו א) נוטריקון ו'יאמרו ה'גה יום ה'דין (ונתנה תוקף) מוסף לימים הנוראים), 'לפקד על צבא מרום בדין'.

העצה שלך ליום הדין הוא תבא אל הארץ, להתדבק במדת הענוה, ונפשי כעפר לכל תהיה' (תפילת אלקי נצור), לזרק את הגאווה השיכת רק להשם? תברך.

ועוד: ארץ רומז לאמת, כדאימא בתקוני זהר (הקדמה, דף ד:): על הפסוק 'אמת מארץ תצמח' (תהלים פה יב), פי 'ארץ' ראשי תבות א'לף ר'יש צ'דיק, ו'אמת' נוטריקון א'לף מ'אמים ת'שעים.

ענוה אמיתית ולא מוזפת

רומז שהענוה תהיה ב'אמת' ללא רמיה, שלא יהיה בעל גאווה מבפנים וענו מבחוץ, שיהיה 'מלבש' עם עניויות, מפאת רצונו שכלם יאמרו עליו שפנוסף למעלותיו יש לו גם מעלה זו של מדת הענוה... מ'נארט זיך נאר אליין אפ' [מרמים את עצמם בלבד], אלא יתחרט באמת על כל מעשיו עד שיהגיש בעצמו: ונפשי כעפר לכל תהיה'.

הרמז על פסח וראש השנה המורים על ענין הענוה | מצה – לב נשבר, 'שברים' – לב נשבר

ואומר הפתוב: אשר הוי"ה אלקיך נתן לך, 'הוי"ה' הוא שם החסד רומז לפסח (והור ח"ג שב:), 'אלקיך' הוא שם הדין רומז לראש השנה (שם), שני מועדים אלו מרמזים לענוה.

לא תעשה, והם תמיד בגדל ההכנה לעבודת השם יתברך.

ויש שאינם במדרגה זו, אף אף על פי כן בהגיע ראש חדש אלול, עושים הכנה דרבה על ראש השנה, ולערבם באחד באלול הוא ראש השנה בעשית ההכנה. ויש מאן דאמר שמקל עוד יותר, וסובר שבט"ו באלול הוא ראש השנה. ויש שמקל עוד יותר, וסובר באחד בתשרי.

ועל כל פנים לכל אחד ואחד, החיוב מטל על כל אדם מישראל אשר בשם ישראל יכנה, לעשות ולעצמו ההכנה בגדל התשובה על ראש השנה, יום המשפט הקדוש, לשוב מקדם לפניו יתברך באמת ובתמים, טרם יצא דבר המלך מלכו של עולם, לפקד על איש בדרךיו וכפרי מעלליו.

על ידי ההכנה והתשובה זוכים למחילת עונות ויוצאים זכים ונקיים

ובודאי שעל ידי ההכנה בתשובה שלמה, השם יתברך ברוך הוא מרחם על בניו הנעמיים ועמו ישראל, ומוחל וסולח להם על כל עונותיהם, ובאים לפניו בראש השנה זפים ונקיים מכל סיג ופגם, ובלא שום חטא ועון, ויוציא לאור משפטים ומזכה אותם במשפט.

'ברוך אתה כבוד ובעצאתך' לפני הקדוש ברוך הוא למשפט

וזהו מאמר הפתוח, ברוך אתה כבוד (כח ו), דהינו בבאך למשפט לפני מלך המשפט בראש השנה, תבוא לפניו נקי מכל סיג ופגם ובלא שום חטא ועון.

וברוך אתה בעצאתך, שתהיה ברוך גם בצאתך זכאי במשפט מלפני מלך המשפט, דהינו גם לאחר ראש השנה תהיה ברוך ומברך ושמור מכל חטא ועון בכל השנה בלה. שהשם

בפסח אוכלים המצה שאינה מגבהת עצמה, ונשארת כמו שעשאוה. בראש השנה תוקעים השופר, ואחד מסדרי התקיעות הוא 'שברים', הינו ציבוראין הארץ [לב נשבר], ומרמו שבכתם של אמירת ה'הגדה' שבפסח ואמירת 'מלכות זכרונות שופרות' שבראש השנה להביא את האדם ללב נשבר.

ועל ידי כל זה והלכת אל המקום אשר יבחר ה' (פסוק ב), תוכל לבא אל המקום אשר השם יתברך נמצא שם, פי הקדוש ברוך הוא חפץ בשפלי ברוך ושם הוא נמצא.

המלצת זכות על הטרדת היצר

השם יתברך ירחם עלינו, הרי ארמי אבד אבי (פסוק ה), היצר הרע [ה'רמאי'] פאר דרייט דעם קאפ [מבלבל את הראש], וירעו אתנו המצרים ויענונו ויהנו עלינו עבדה קשה (פסוק ו).

אמנם אם נחיה בענוה ולב נשבר, השם יתברך ירחם עלינו ויכתב לנו כתיבה וחתומה טובה אמן:

באר משה

בני משה אלוקים בריעה מקודניך זיע"א

אחד באלול ט"ו באלול ואחד בתשרי - מדרגות שונות בהכנה לראש השנה

הנה יש כמה מדרגות בישאל בעשית ההכנה לעצמם על ראש השנה הבא עלינו לטובה, יום המשפט הקדוש והנורא.

ובודאי שיש צדיקים שלומי אמוני ישראל שכל השנה כלה הוא בעיניהם בחינת ראש השנה, ועושים לעצמם גדרים וסיגים שלא לעבר חס ושלום על שום מצנה ממצות השם יתברך ברוך הוא, הן מצות עשה ומצות

שמחה של מצוה

משנת הרמ"ל

רבי משה לייב מפאסוב זיע"א

השמירה המעלה לענין עבודת הבורא היא שמחה של מצוה באפן תמיד

האדם צריך לעשות לו שמירה מעלה שלא יברח ממנו שכל זה – המחשבה הטובה, היצר הטוב. כמו שהאדם צריך לעשות שמירה לשמר ממונו שלא יגבו ממנו בהסיר לבו ועינו – ומכל שכן שצריך לשמר את שכלו בעבודת צורו וקונו מפני המקטריגים.

ומה הוא השמירה. לפי עניות דעתי השמירה מעלה זה השמחה – לשמח תמיד במצוה שעושה ושעשה כבר, כמאמר חז"ל (ברכות ט:): לא פסיק חוכא מפומיה כוליה יומא – כשעשה מצוה.

ובודאי אין צריך טעם למאמר חז"ל, כי דבריהם קדושים, מה שיש בזה לשמח כל היום. אם אדם זוכה לילך להיכל המלך יש לו תענוג, מכל שכן לפני מלך מלכי המלכים ואדוני האדונים.

השמח במצות נשמר מכל המפריעים לעבודה ואין תענוגי עולם הזה חשובים בעיניו

ולא עוד, אלא כשהאדם הוא משמח את עצמו במצוה שעשה ושעשה, אז אף אם עוסק בתענוגי עולם הזה כפאכילה ושתיה ושאר תענוגים המתרים שבוה העולם, אזי אין נחשב אצלו לכלום, כי הוא רגיל בתענוג התמידיות ושמחה של אמת, שמחה של מצוה.

אך לא כן אם אינו משמח את עצמו בשמחה של מצוה, אזי אם עוסק בתענוגי עולם הזה כפאכילה ושאר תענוגים, אזי חשוב אצלו וממשיך עצמו לזה, כי כל אדם מצפה לתענוגים עד שמתענוגי עולם הזה בא לגשמיות וקמירות

יתברך ויכול לתן בלב ישראל שלא יחטאו עוד לעולם, כי מה בצע להם בתטאים ועונות חלילה:

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זיע"א

על ידי שמחה והתחזקות אין הדין יכול לחול על האדם

עקר העבודה להשם יתברך הוא בשמחה, וכמו שכתוב תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה וגו' (כח מז).

וכל זמן שהאדם הוא מחזק את עצמו בשמחה ואינו נפל לעצבות חלילה, אזי לא יוכל שום כח הרע לחול עליו, ואפלו כשנגזר עליו חס ושלום איזה גזרה, אזי על ידי השמחה הוא ממתיק כח הדין מעליו וכו'.

והנה אבינו אב הרחמן, בראתו כי חס ושלום נגזר עלינו רעות, אזי השם יתברך עוזר להאדם שיוכל להתחזק עצמו בשמחה, וכאשר יש לו להאדם שמחה אזי לא יוכל כח הדין לשלט בו חס ושלום, כי על ידי השמחה הוא ממתיק כח הדין מעליו כנ"ל.

הרמז במה שאוכלים ושותים ושמחים בראש השנה

וזה שאיתא בשלחן ערוך (תקצו א): אוכלים ושותים ושמחים – להראות שאנו בטוחים שנצא בדימוס. אף שראש השנה הוא יום הדין, אף על ידי השמחה, מה שאנו מתחזקים ברחמי השם יתברך - בזה גופא אנו מעוררים כח הרחמים עלינו, ומבטלים את כח הדינים והמקטריגים, ואנו יוצאים בדימוס:

דַּרְמ"ח אַבְרֵי הַנֶּפֶשׁ אֵינֶם נִשְׁלָמִים רק על ידי דַּרְמ"ח מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְכַתֵּב הֶרֶב חַיִּים וּוִיטָאֵל, שְׁלֹכֵן מִשָּׁה רַבְּנוּ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם הַתְּחִינָן לְפָנֶיךָ לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבִיל לְקַיֵּם מִצְוֹת הַתְּלוּיוֹת בְּאַרְצֵי (ראה סוטה יד.), מִפְּנֵי שֶׁהִיא יוֹדֵעַ שֶׁבְּלִתי אֶפְשָׁר לְהַשְׁלִים כָּל אַבְרֵי הַנֶּפֶשׁ זֹלָתָם.

כל נשמות ישראל חשובים כגוף אחד ואחד משלים להכירו מה שנחסר לו מקיום המצות

ואם כֵּן יֵשׁ לְהִבִּין, הֲלא כָּל עוֹד שְׂאִינוּ מִקַּיֵּם כָּל דַּרְמ"ח מִצְוֹת עֲשֵׂה הֲרי הוּא מְחַסֵּר אֶבְרֵי, וְהֲרי כְּתִיב 'אֶשֶׁר בּוֹ מוֹם לֹא יִקְרָב' (ויקרא כ א יח).

וכתבו הַטַּעַם, מִפְּנֵי שֶׁאַבְרֵי הַגּוּף הֵם נִרְתִּיק לְאַבְרֵי הַנֶּפֶשׁ, וְאֵם יֵשׁ בּוֹ פָּגָם בַּגּוּף יֵשׁ בּוֹ פָּגָם גַּם בְּאַבְרֵי הַנֶּפֶשׁ, וְאֵם כֵּן זֶה שֵׁיִשׁ לּוֹ פָּגָם בַּנֶּפֶשׁ מִמַּשׁ עַל יְדֵי חֶסֶר דַּרְמ"ח מִצְוֹת עֲשֵׂה, אֵיךְ יְבוֹא לְשִׁירָת לְפָנֵי מֶלֶךְ הַקְּבוֹד.

אך כָּבֵר כְּתִבְנוּ, שֶׁהַתְּרוּץ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל הֵם כְּגוּף אֶחָד מִמַּשׁ, וְכָל מִצְוָה שְׂאֵדָם עוֹשֶׂה הִיא 'בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל', וְנִצְטָרְפוּ כָּל הַמִּצְוֹת מִכָּל יִשְׂרָאֵל יְחָד, וְאֶפְלוּ מֵאוֹתָם שֶׁכָּבֵר נִפְטָרוּ לְעוֹלָמָם, כִּי כָּל בְּשָׂמִים הוּא לְמַעַלָּה מֵהִזְמֵן.

רק כאשר על ידי אחדות ואהבת רעים יכול האדם להשלים נפשו אף על ידי אחרים

אך כָּל זֶה הוּא בְּאִישׁ הַמִּתְאַחַד בְּכָלל יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל הֵם לוֹ פְּאֵלוּ הֵם אֶבְרֵיו וְאוֹהֵב אוֹתָם כְּגוּפוֹ, וְזֶה 'אֶהְבֵּת לְרֵעֶךָ כְּמוֹךְ' זֶה כָּלל גְּדוֹל בַּתּוֹרָה (כ"ד כד ז), וְחָשׁוּב לוֹ כְּאֵלוּ קַיֵּם כָּל הַמִּצְוֹת אֶפְלוּ מִצְוֹת שֵׁיִשְׁנָן רק בְּכַהֲנִים אוּ בְּמֶלֶךְ וְצַבּוּר, הַכֵּל מְסִיעֵ לְהַשְׁלִים אֶת אַבְרֵי נִפְשׁוֹ.

ומוכן שְׂאֵם חֶסֶד וְשְׁלוֹם יֵשׁ שְׁנֵאָה בִּינֵיהֶם – שׁוֹב אֵינן אֶחָד נִסְתַּיֵּעַ מִחִבְרֵי וְנִשְׂאָרִים בְּעֲלֵי מוּמִין וּמְחַסְרֵי אֵיבָרִים וְעַבּוּדָתָם פְּסוּלָה.

והתרחקות מהשם יתברך עד שאול תחתית חס ושלום.

באר הפסוק 'שׁוֹשׁ אִישׁ בְּה' תגל נפשי באלקי'

וזה הַפְּרוֹשׁ 'שׁוֹשׁ אִישׁ בְּה' (ישעיה סא ט), כְּשֶׁהָאָדָם מְשַׂמַּח בְּמִצְוֹת ה', אֲזַי תִּגַּל נַפְשִׁי בְּאַלְקֵי, אֵינִי בָּא לְהִתְרַחֵק מִהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְזֶה 'אַלְקֵי שְׁלִי, שְׂאִינוּ רַחוּק מִמֶּנִּי וְשׁוֹמֵר אוֹתִי, וְזֶה 'רְגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׁמַר' (שמואל א ב ט).

לכן מזכר שפכת התוכחה היא מחמת מניעת עבודת ה' בשמחה

ולזה לֹא נִמְצָא בְּהַתּוֹכַחַה וְלֹא נִרְאָה וְלֹא נִשְׁמַע שׁוֹם חֲטָא וְעוּוֹן חֶסֶד וְשְׁלוֹם בְּהַקְּלוּת – רק 'תַּחַת אֶשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה, כִּי זֶה שׁוֹמֵר לְאָדָם כְּנֹל' (פרשת בראשית ד"ה במדרש ויהי ערב):

שם משמואל

בני שמואל מסוכטטוב זיע"א

מדוע מניעה בזאת תוכחה על מניעת עבודת ה' בשמחה

תחת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵב מֵרַב כָּל. כָּבֵר תִּמְהוּ עַל זֶה בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים, וְכִי בְּשִׁבִיל שְׁלֵא הִיְתָה הַעֲבוּדָה בְּשִׂמְחָה יִגִּיעַ לָהֶם עֲנֹשׁ גְּדוֹל כָּל כַּף.

מדוע אין מזכר בעוונות שנרמזו לחרבן הבית - חסר השמחה בעבודת ה'

ועוד, הֲרי אָמְרוּ ז"ל (יומא ט): מִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן מִפְּנֵי מָה חָרַב מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ בּוֹ עַבּוּדָה זָרָה גְלוּי עֲרִיּוֹת שְׁפִיכוֹת דָּמִים, וּמִקְדָּשׁ שְׁנִי מִפְּנֵי שֶׁהִיְתָה בּוֹ שְׁנֵאת חֲנֹם, וְאֵינן זָכֵר לְעַבּוּדָה בְּלִי שִׂמְחָה.

דַּרְמ"ח אַבְרֵי הַנֶּפֶשׁ נִשְׁלָמִים רק על ידי קיום דַּרְמ"ח מִצְוֹת עֲשֵׂה

ונראה, דִּהְנֵה יְדוּעַ וְאִיתָא בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים,

השתוקקות האדם להגיע למדרגת התאחדות מועילה לו כאלו הגיע לכך

אך זה הדבר להתאחד בכלל ישראל ולהיות כל ישראל אצלו כאלו היו מאברי גופו, לאו כל מוחא סביל דא, ולא נקל לבוא לזה כל כך מהרה, אך באשר האדם חפץ ומשתוקק ומתאמץ לבוא לבחינה זו, הרי הוא כאלו הגיע קצת לבחינה זו.

התאחדות הנפשות על ידי השתוקקות מועילה - רק על ידי עבודת ה' מתוך התפעלות ורגשת הנפש - המגיעים מתוך שמחה

והינו היות כי הנפשות למעלה הן מתאחדין כאיש אחד חברים, ורק בגופין הן נפרדין, אם בן אם מעשיו הם בהתפעלות ורגשת הנפש, והנפשות הן מתאחדין, שוב מועילה דעתו ורצונו להתאחד.

אבל אם מעשי מצותיו הם בלי התפעלות ורגשת הנפש, והוא מהיעדר השמחה, כי הנפש היא מהעליונים, ובעליונים הכל הוא בשמחה ואין שם עצבון, וכל המעשים שבהיעדר השמחה, בהכרח שאינם בהתפעלות ורגשת נפש.

שוב אין לו מה להתאחד בכלל ישראל, כי חבל הכסף - היא רגשת הנפש - נעדר במעשיו, ועל כן נשאר פרטי, ובלתי אפשרי לו לקיים כל המצות ונשאר מחסר אבר וכל מעשיו עבודתו אינם כלום.

שוב התמיהה מדוע אין מזכר בחטאי בית שני ענין חסר השמחה

ולפי זה יובן, שהא דבית שני חרב על ידי שנאת חנם והא ד'תחת אשר לא עבדת בשמחה ובטוב לבב', הכל חד, שבשביל שכל מעשיו היו בלתי רצוים, ולא היה להם עוד שום מעשי המצות שבשבילם יתקיים אצלם הבית.

הלמוד לענין ראש השנה - כמה יש להתאחד ולהכניס בלבו רגשות שמחה רבה ואהבת רעים

והנה זהו למוד גדול לראש השנה שכל באי עולם עוברין לפניו כגני מרון (ר"ה טו), ולא יתחזי פגום קדם מלפא, לבד מה שצריך תשובה על עברות שבירו, עוד אינו מספיק, שהרי צדין הוא מחסר אבר כנ"ל.

ואין לו תקנה רק על ידי התאחדות בכלל ישראל - להשתדל מאד להכניס בלבו אהבת הכלל ולהיות כל מעשיו בשמחה ובהתפעלות ורגשת הנפש ולא בעצבון חס ושלום.

ובזה יקיים 'בתוך עמי אנכי ישבת' (מלכים ב' ד יג) כבודו הקדוש (ח"ב לג): וזה נצרך לראש השנה, ואולי הוא מטעם שכתבנו (כי תבא תרע"א):

לב שמחה

רבי שמחה בונם מגור זיע"א

'חילא לית בן לרצונך' - אולם על ידי שמחה אפשר לרצות את הבורא

בסליחות אומרים 'חילא לית בן לרצונך', אולם יש עצה על ידי שמחה שאפשר לרצונו. במוצאי שבת אומרים 'יתן לך וגו'' 'כי בשמחה תצאו וגו'' (ישעיה נה ב), שעם שמחה יכולין לצאת מכל וכל כדאיתא.

אם המצות חביבים על האדם אי אפשר שיגיע לירי חטא

ובפרשה כתיב 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה וגו'', תמיד היה קשה בעיני מה שבכר נתקשו כלם - וכי משום שלא עבד בשמחה מגיע לו תוכחה כזו.

לענש על המעשה שעשית אשר גרם שתנטל ממך השמחה לעבודת הבורא, שאם אין האדם יכול לעבוד את השם יתברך בשמחה בנדאי משהו גרם לכך.

זהו 'פתחת אשר לא עבדת וגו'' – הסבה שפתחת זה שלא עבדת בשמחה היא הטעם אשר בגללה תענש. 'עבדו את ה' בשמחה' (תהלים ק ב), 'כי בשמחה תצאו וגו'' (מרוצ"ק אחר סליחות תשמ"א):

פרשת כי תבא

או יגנב, וכמו שאמר התנא (שם פ"ב מ"ז) מרבה נכסים מרבה דאגה. אם כן, לא שיך קורת רוח ומנוחה בעולם הזה בשום אופן, והמנוחה והקורת חיים האמתיים הם בעולם הבא.

המנוחה האמתית היא בעולם הבא

ועל זה בא משה רבנו עליו השלום להזהיר לכל ישראל ולומר לו, הרחק עצמך מהכלי העולם הזה, כי לריק אתה יגע, כי יצרך משיאף ומטרידך בהכלי העולם בטענות שתמצא מנוחה ותהיה מנכבדי ארץ, כי כשתתבונן בדבר תבין ותשכיל כי אין שום מנוחה בעולם הזה כמו שאמרנו, והמנוחה לא שיכא כי אם באותו עולם, שהוא עולם המנוחה האמתית.

הרמז בלשון הפסוק | השמחה השלמה כשיזכה לעולם הבא

וזהו והיה כי תבוא אל הארץ, 'והיה' לשון שמחה. וכך אומר לו, שמחה לך כשתבוא אל הארץ היא ארץ חיים שהיא עולם הבא, וזו היא השמחה השלמה, שהיא שמחה בלי שום דאגה.

אלא כדאיתא (שיח שרפי קודש) מהחדושי הרי"ם ז"ל בשם הרבי רבי בונים מפרשיסחא ז"ל, שהרבי רבי משה לייב ז"ל פרש, שכל מה שנקלקו בא על ידי זה שלא עבדו בשמחה, שאם המצות ועבודת השם יתברך חביבים להאדם כראוי יותר מחללי דעלמא אי אפשר שיכא לידי חטא.

באורו של רבי העניף מאלכסנדר זיע"א: 'תחת אשר לא עבדת וגו'' – מה מנח תחת זה שאינך עובד את ה' בשמחה

והרבי רבי העניף מאלכסנדר ז"ל פרש 'פתחת אשר לא עבדת וגו'', כי ראוי אתה

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה (כו א)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחציקא זיע"א

משה רבנו מעורר כל אחד מישראל להכין צידה לעולם הבא

אפשר לרמוז, דבא משה רבנו עליו השלום לעורר לכל אחד ואחד מישראל להתכונן ולהכין לו צידה לאותו עולם, שהוא עולם המנוחה והשלום, וכמו שאמר התנא (אבות פ"ד מ"ז) יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה.

בעולם הנה אין שיך קורת רוח ומנוחה

משום דלא שיך קורת רוח ונהנחה ושלום כי אם בעולם הבא, אבל בעולם הזה לא שיך שם מנוחה וקורת רוח, דאם ישבע הרבה יקוץ בנפשו, ואם ירעב מאס חטיו, ואם יהיה ממצע עדן יש לו אנחה שלא השלים רצונו.

והכא נמי אם יש לו עשר הרבה, כל ימיו בדאגה, דשמא יפסיד המון ההוא

יהיה לו כח זה שיועיל אכילת בפורים שלו, לתקן כל האכילות שיהיה בקדשה, וכמו שנאמר (פסוק יא) 'ושמחת בכל הטוב'.

מצות בכורים מועילה לתקן קלקול הנפש

ובמדרש (תנחומא תבא א) מביא פסוק 'שומר

מצוה לא ידע דבר רע' (קהלת ח ה)

על מצות בפורים, שמצות בפורים מועיל לתקן קלקול הנפש, שכיון שמכיר שה' יתברך הוא הנותן והמשיפע, ומפי עליון לא תצא הרעות, ואין נותן רק מהטוב, וכמו שנאמר 'ושמחת בכל הטוב', שיהיה האכילות בשמחה ובכל הטוב, ולא ידע דבר רע' הינו שלא יהיה בהם ערוב רע.

סעודות השבת הם כאכילת בכורים וכסעודת תלמיד חכם שנחשב למוזבח

ובשבת, אכילת שבת הוא כמו אכילת בפורים, שבשבת כל אדם מישראל בבחינת תלמיד חכם, וכמו שאמרנו מהגמרא (שבת ק"ט.) מי צדיפת לן מנה, דהנשמה תתרה דשבת הוא כתלמיד חכם.

ובתקונים (הקדמה ד"ה דרגא תמינאה) דאוקמוה

מארי מתניתין כל המשתמש בתיבא בתגא חלף, המשתמש במי ששונה הלכות, כל שפן בשבת מלכתא דשבת הוא כתלמיד חכם.

ואיתא בגמרא (כתובות קה:) כל המביא דורון

לתלמיד חכם כאלו מקריב בפורים, דאכילת תלמיד חכם כקרבנות, שהתלמיד חכם חשיב כמזבח שהוא מיחד לעבודת ה' יתברך, ממה שאמרנו (סנהדרין ז:) ובמקום שיש תלמידי חכמים כאלו נטעו אצל מזבח.

ומהאי טעמא איתא (ברכות י:) כל המארח

תלמיד חכם בתוך ביתו ומנהגו מנכסיו, כאלו מקריב תמידין, ואיתא (יומא עא.) הרוצה לנסף יין על גבי המזבח? מלא גרוגס של תלמידי חכמים יין.

והארץ הזאת שהיא ארץ חיים, היא אשר ה' אלהיך נתן לך נחלה, וזו היא נחלה שאין לה הפסק, לכן זו היא השמחה השלמה, אם זכית לה, וירשתה וישבת בה, דזו היא הירשה והישיבה העקרית:

ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם (כו א)

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

ההשפעה הרוחנית מאכילת לחם הפנים היתה תלויה בקדשת הכהנים | בכורים מעלים ומקדשים אכילות כל אדם בכל מצב

בענין לחם הפנים מצינו, שהיה תלוי בקדשת

הכהן גדול, כמו שאמרנו (יומא לט.) שבימי שמעון הצדיק נשלחה ברכה בלחם הפנים, וכל כהן שמגיעו פזית וכו', ואחר כך הענועין מושכין את ידיהן.

ואיך יתכן שדבר שהיה מועיל שיהיה על

ידו כל האכילות אף של חלין בקדשה כפ"ל, יהיו הענועין מושכין ידיהן.

ונראה מזה, שזה היה רק כפי קדשת הכהן

גדול, שהוא היה מכניס קדשה לכל הכהנים, שיועיל אכילתם מלחם הפנים לתקן כל אכילתם של חלין שיהיה גם כן בקדשה, והיה תלוי בקדשת הכהנים האוכלים, ובקדשת הכהן גדול שמכניס קדשה לכל הכהנים.

ועל זה אמר הכתוב כאן באכילת בפורים,

כיון שמועיל גם כן לתקן כל האכילות שיהיה רק מן הטוב ובקדשה, שזהו בכל כהן וכהן.

הקמו בלשון הכתוב

וזו פרוש הפסוק **ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם**, שכל כהן שיהיה בימיו,

(ח"ב רסב): ויבדכרי רבנו הגאון ז"ל (שער הכונות דרוש תפילת השחר דרוש ב).

ולזה צריך ישוב הדעת ויראת שמים לכוונן האדם דעתו ושפתיו לבלתי ידח ממנו נדח, דהינו שלא יהיה קורא במרוצה עד שיקבא לידי דלוג והבלעה, כי בזה עושה פגם למעלה. והפגם אם מפסיק בשיחה, כי חס ושלום בא לתקן ונמצא מקלקל.

בגלות שאין קרבנות נבנים העולמות ע"י התפלה

וזהו שפא לרמו כאן, ובגית שם סופי תבות ת"ם גימטריא גלות' עם הפולל, כלומר, אף על פי שחרב בית המקדש וקטלה עבודה, אפלו הכי גם בגלות תוכל לעשות תקון ולבנות עולמות למעלה. והנה כל עקר הבנין הוא לשכינת עזנו.

וזהו שאמר ובגית שם, לרמו לימי הגלות הרמוזה בסופי תבות ובגית שם כאמור, דהינו אפלו בימי הגלות יכול אתה לבנות מזבח למעלה שהוא בנין ותקון שכינת עזנו. וזה הבנין שאתה בונה הוא על ידי האותיות, וזהו שאמר מזבח אבנים, הם האותיות הנקראים 'אבנים' כאמור, שעל ידי האותיות שאתה מוציא בשפתיך אתה בונה למעלה:

המפסיק בתפלתו פוגם ומקלקל

רק השמר לך ושמר נפשך מאד שלא תפסק בהם בשיחה, וזהו לא תגיד עליהם ברזל, שהרי נמצאת בונה מצד זה וסותר מצד זה. ואפלו לא הפסיק בשיחה רק הפסיק בשיחה, הכל קרוי הפסק. והנה ברזל עם הכולל גימטריא 'פסק', וכא לרמו, אם פסקת בתוך דברי תפלה, בין בשיחה בין בשיחה, הכל קרוי הפסק, והוי הנפת עליהם ברזל וסותרת כל מה שבגית, לכן השמר מאד שלא תפסיק:

נמצא בשפת הישראל הוא כמקריב בכורים ואוכל בכורים, ומועיל אכילת שפת לתקן כל האכילות של ישראל, שיהיה בכל הטוב שלא יהיה בהם ערוב רע, כמו שנאמר בכורים ושמחת בכל הטוב, ויוכל לתקן כל קלקול הנחש וקלפת עמלק, ויוכל לזכות שיהיה הפסא שלם:

ובגית שם מזבח לה' אלהיך מזבח אבנים לא תגיד עליהם ברזל. אבנים שלמות תבנה את מזבח ה' אלהיך והעלית עליו עולת לה' אלהיך, וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלהיך. וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב (כו ה-ח)

פתוחי חותם

כבי יעקב אביחצירא זיע"א

האותיות שמוציא בתפלה בשלמות בונות עולמות עליונים

אפשר לרמו, דהאותיות נקראות 'אבנים', כמו שכתוב בספר יצירה (פ"ד מט"ז) שתי אבנים בונות שני בתים. ועוד, ממקומו הוא מברך, דכתיב (שמות לא יח) 'לחת אבן'.

והנה על ידי תפלה וקריאת שמע וספר תורה נבנים עולמות עליונים על ידי האותיות שאנו מוציאים מפינו, דכל דבר קדשה שיש למטה יש דגמתו למעלה, והאותיות שיש לנו יש דגמתן ורחניים למעלה, וכשאנו מעוררים אותם למטה מתעוררים למעלה ונבנו עולמות על ידיהם.

ובפרט מן הפרט [בזמן התפלה] דהוא שעת תקון הארבעה עולמות ומצבם ומעמדם, באותה שעה נעשית פעולה גדולה על ידי מוצא האותיות, כמבאר בזהר הקדוש

ורבי יוחנן מאי טעמא לא קא חשיב ליה, אמר לך גשמים נמי הינו פרנסה, תענית ב. (כח יב)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א
רבי יוחנן ובני מערבא נחלקו האם אם פרנסה צריכה מפתח מיחד או נכללת במפתח של הגשמים

ונראה לברא, דרבי יוחנן ובני מערבא פליגי בסבארא אם 'פרנסה' צריכה 'מפתח' מיחד, או נכללת בה'מפתח' דגשמים.

ובאור הדברים: 'גשמים' ו'פרנסה' בדרך כלל, הם תארים להשפעת מזון וצרכי האדם, והחלוק ביניהם הוא, ד'גשמים' מורה על השפעת הפרנסה מלמעלה, ו'נתתי גשמיכם בעתם' (ויקרא כו ד), ואלו התאר 'פרנסה' בדרך כלל בא לתאר את קבלת ההשפעה, שהאדם מתפרנס וניזון מהשפעה זו.

וכן הוא גם בפשטות, שה'גשמים' באים מלמעלה ופועלים צמיחה וכו', מה שאין כן 'פרנסה' באה על ידי עבודת ופעולת האדם, חרישה זריעה וקצירה כו'.

רבי יוחנן דבר על ה'מפתחות' כפי שהם באים מאת ה'נותן' ואלו בני מערבא מדברים גם מצד ה'מקבל'

ולפי זה, החלוק בין רבי יוחנן ובני מערבא הוא, דרבי יוחנן מדבר על דבר ה'מפתחות' של הדברים כפי שהם באים מאת הקדוש ברוך הוא, הנותן, ולכן חשיב רק 'גשמים' ולא פרנסה [שאין פרנסה השפעת הקדוש ברוך הוא מצד עצמו, אלא זוהי עבודת האדם שהשפעת הקדוש ברוך הוא מתקבל אצלו].

ואלו במערכת מדברים גם כפי שהוא מצד המקבל, כפי שהשפעת המזון נעשית 'פרנסה', ולכן חשבו גם 'פרנסה'.

יזהר בכטוי האותיות

זאת ועוד, השמר שתוציא האותיות מפיך שלמות, שלא תהיה בולע אותם, וזהו שאמר אבנים שלמות תבנה את מזבח ה' אלהיך, דהינו שתוציא האותיות שלמות, ובזה תוכל לבנות על ידם את מזבח ה' אלהיך ונראוי להעלות עולות:

אמירת הקרבנות נחשבת כמעשה

הוסיף ואמר וזבחת שלמים ואכלת שם, להורות בא, דהקרבנות שאנו אומרים בתפלתנו, על ידי אמירתנו נחשב לנו כאלו עשינו אותם במעשה, כמו שנגאמר (הושע יד א) 'ונשלמה פרים שפתינו'. וזה שאמר על ידי אבנים שלמות שהם האותיות שמוציא בתפלה בתקונן, בזה נחשב כאלו בנית מזבח והעלית עליו עולת וזבחת שלמים ועשית כל משפטי הקרבנות:

בקריאת שמע מקום מצות למוד תורה

הוסיף ואמר וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב, לרמז על מה שאמר רבותינו זכרונם לברכה (מנחות טז:) דכל המקום תפלה וקריאת שמע בבקר ובערב כאלו קים ו'הגית בו יומם ולילה' (יהושע א ח). וזהו שאמר וכתבת על האבנים, הם האותיות שאמה אומר בשעת תפלה וקריאת שמע, בזה נחשב עליך כאלו כתובים שם כל דברי התורה ולמדת אותם, לכן הזהר מאד בזה:

יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו (אמר רבי יוחנן ג' מפתחות בידו של הקדוש ברוך הוא שלא נמסרו ביד שליח, ואלו הן מפתח של גשמים ומפתח של חיה ומפתח של תחית המתים. מפתח של גשמים דכתיב 'יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו כו', במערכת אמרי אף מפתח של פרנסה, דכתיב 'פותח את ירך וגו',

ירידת גשמים שבאים מלמעלה, שאחד מהטעמים לקח הוא בכדי ש'יהיו הכל תולין עיניהם כלפי מעלה'.

כלומר, זה שפרנסתם של הבריות תלויה בגשמים הבאים מלמעלה ולא בדבר שיש בידי האדם עצמו לעשות (כמו בארץ מצרים, שהשקאת השדות היא 'ברגלך' (דברים יא ט)), פועל בהם הפכה כדבעי שכל פרנסתם וחייתם – ולא רק הגשמים – היא על ידי הקדוש ברוך הוא עצמו.

ההשקעה בענין הפרנסה היא אך ורק כדי לקיים צווי הקב"ה

ומזה מובן גם לעניננו, דזה שמפתח גשמים לא נמסר ליד שליח (וגשמים נמי הינו פרנסה), פרושו, שבאמת כל פרנסת האדם היא אף ורק מהקדוש ברוך הוא, באפן שאין תפיסת מקום לשום דבר שחוץ ממנו, וגם לא ללבושי הטבע שהאדם עושה כדי שיעל ידם יוכל לקבל את פרנסתו מהקדוש ברוך הוא.

וזה ש'יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב' (תהלים קד כג) בעסק הפרנסה, הוא אף כדי לקיים צווי הקדוש ברוך הוא 'וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה' (דברים טו יח), 'ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך' (שמות כ ט).

גם הכלים שמכין האדם לקבלת שפע הפרנסה בטלים לגמרי לקב"ה

ועוד זאת: לא זו בלבד שהאדם יודע שפעם תהא שפעה באה רק מלמעלה, ברפת ה' היא תעשיר' (משלי י כב), וכל מעשיו אינם אלא 'כלי קבלה' לברפת השם (על דרך כלי השמן דגם אלישע, שכל ענינם היה רק להכיל השמן הנסי).

אלא יתר על כן, שגם הכלים אין להם חשיבות אפלו בתור 'כלים' (ולבושים) להכיל ברפת ה', ואינו עושה אותם אלא מחמת

באור החלוק בין רבי יוחנן לבני מערבא במגן המפתחות על פי הנ"ל

ולפי באור זה, מוכנת גם ההתאמה למספר המפתחות, דלרבי יוחנן יש ג' מפתחות, ולמערבא יש ד':

החלוק בין אות ג' לאות ד' הוא (כדאיחא בגמרא שבת קד.) – 'גמל דלים', הינו שאות ג' מורה על הגורם ההשפעה הגומל חסדים, ואות ד' מורה על ה'דלים', מקבלי ההשפעה.

ומזה מובן גם בנוגע להגימטריא של אותיות אלו – מספר ג' ומספר ד', דמספר ג' מורה על הנתניה, כמו שהיא מצד הנותן (גומל), ואלו ד' מורה כפי שהיא מצד המקבל (הדלים).

מדוע בני מערבא מזכירים מפתח של פרנסה – הרי המדבר הוא על מפתחות שביר הקב"ה ולא מה שמצד האדם

אך עדין צריך באור, שהרי תכן המבאר בסוגיא זו הוא על דבר 'מפתחות בידו של הקדוש ברוך הוא שלא נמסרו ביד שליח', הינו, שגדר 'מפתחות' אלה הוא שכלם באים מאת הקדוש ברוך הוא, ואין יד 'ממצע' באמצע.

ואם כן מהו הפרוש שבמערבא אמרי אף מפתח של פרנסה, שחשבו 'פרנסה' למפתח בפני עצמו כיון שפרנסה הוא דבר התלוי ושיף לעבודת האדם (ולכן אינו פרט במפתח ד'גשמים') – דלפי זה איך אפשר לומר שזהו 'מפתח' שהוא רק בידו של הקדוש ברוך הוא?

הפרנסה תלויה בירידת הגשמים כדי שיהיו הבריות תולין עיניהם למעלה

ויש לכאר זה, בהקדם מה שבארו חז"ל (ב"ר יג ט. ועל דרך זה בירושלמי תענית פ"ג ה"ג) לענין

לרבי יוחנן גשמים (נמי) הינו פרנסה, כי כל לבושי הטבע וכן מעשי האדם שבוה, אין להם תפיסת מקום כלל – והא קא משמע לן, שגייחס לענין הפרנסה כל מעשיו בזה הם פרט בהשפעת הקדוש ברוך הוא להאדם;

ו'מערכא אמרי אף פרנסה דכתיב פותח את דרך וגו', והינו שגם מעשי האדם בזה באים מהקדוש ברוך הוא והוא ענין בפני עצמו.

וגם זה נוגע לידיעת והפרת האדם, שלבושי הטבע ועשית האדם אינם רק דבר שאין לו מציאות בפני עצמו, כי אם זה גופא בא מהקדוש ברוך הוא.

כל הנ"ל רמז בשמם של בעלי המחלקת –
'רבי יוחנן ויבני מערכא'

ולפי זה מבאר גם הקשר לבעלי הפלוגתא: אמרו תו"ל (ברכות נו.) 'הרואה יוחנן בחלום נסי נסים נעשו לו' (דשם שיש בו נוי"ן אחת הרי זה מורה על גס, ושם שיש בו יותר מנוי"ן אחת הרי זה מורה על הרבה נסים).

ולכן סבירא ליה לרבי יוחנן, דפרנסה נכללת בגשמים, כי מצד דרגתו, נסי נסים, הרי הוא רואה בכל ענין שבכולם רק את הגס שבזה.

וזהו ענין נסי נסים, שהגס אינו רק בדבר שנראה בו בגלוי שדוד מערכות הטבע, אלא שגם בהנהגת הטבע, הרי מצד דרגת רבי יוחנן הרי הוא בפנימיות רק גס הבא מלמעלה.

אמנם 'במערכא אמרי' דמפתח של גשמים הוא מפתח בפני עצמו, ד'מערכא', פרושו מקום מסים בעולם, ואמרו רז"ל (כ"ב כה.) שכנייה במערכב.

צווי הקדוש ברוך הוא, ואם בן הרי הם טפלים לגמרי לברפת השם, שהיא ברכה שלמעלה מדרך הטבע לגמרי.

באור הכרת האמונה שכל יגיעת האדם אף היא מאת הקב"ה בשתי אפנים

אמנם הפרה זו גופא אפשר לפרש בשתי אפנים: א, מעשי האדם ולבושי הטבע אין להם חשיבות כלל. דכשם שבהנהגה נסית נראה ונגלה בפעל שחקי הטבע אין להם מציאות כלל – הרי באותו האופן ממש הוא גם כאשר ההשפעה מהקדוש ברוך הוא באה על ידי לבושי הטבע, וכמו הפן שירר מן השמים;

ב, אף שמעשי האדם והפלי שעושה אין להם תפיסת מקום מצד עצמם ועושה זאת רק מפני צווי ה', הרי מחמת צווי ה' גופא יש להם חשיבות, שעל ידם מתקנים רצונו ותברך.

בסגנון אחר: האמונה שלו היא בודאות גמורה שהכל בא רק מהקדוש ברוך הוא, ובמילא הרי הוא כבשחון גמור בהקדוש ברוך הוא שהוא יתן לו הכל מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחכה.

אבל גם ענין זה שהקדוש ברוך הוא צוה שיעשה מעשה בזה בטבע, הוא יודע שגם זה בכונה מכוננת, והינו לידע ולהפיר שגם הטבע עצמו ועשית האדם בזה, באים מאתו ותברך, מלבד עצם ההשפעה שבאה מהקדוש ברוך הוא.

מחלקת רבי יוחנן ויבני מערכא בשתי באורים
אלו

ויש לבאר שהם ב' האפנים אם המפתח של פרנסה נחשב למפתח בפני עצמו, או שהוא בכלל מפתח גשמים:

**יְדָאָה הַנֶּשֶׁר, גּוֹי עֶז פְּנִימִים אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָנִים
זֵינֵ"א חֲתָן וְנָעַר לֹא יִחַן וְגו' (כח מט-ו)**

חֲתָן יִשְׁעִיָּה

רבי ישראל אברהם אלטר לנדא אב"ד עדעלין
זיע"א חֲתָן רַבִּי יִשְׁעִיָּה מְקַרְעֶסְטִיר זֵינֵ"א

אפן מנהג המלחמות בימינו והאכזריות הנגזרת
מכך

יש לומר פה, דהנהגה במקרים קדמונים פאָשר
מדינה אחת רצה ללחם, לא היה יכול
ללחם רק עם מדינתה הקרובה פמוכּוֹן, ובקשי
גדול הלך מעט מעט עד אֲשֶׁר הגיע אל מדינה
השנית או גם להלן.

שנית, רק האנשים החילים שהלכו להמלחמה
היו בסכנה, כי לחמו זה עם זה בַּרְמַחִים
בְּקִשְׁתוֹת וּבְדוּמָה, אם פן הַזְּקִינִים אֲשֶׁר אֵין
יוצאים למלחמה לא היו בסכנה, וכן הנערים
הקטנים אֲשֶׁר לֹא הגיעו עוד לשנת היצאים
לצבא היו בטוחים בַּחַיִּהֶם.

אכל עתה אֲשֶׁר מֵצֵאוּ לַעֲשׂוֹת 'עֲרֹאפְלֵאנֶען',
יכולים לערוך מלחמה אפלו עם מדינה
רחוקה, וכן יכולים לבא חוש מהר, וכן יכולים
להשליף גירות גדולות הנקראים 'באמבעס',
וְזֶה הַבְּאֻמְבֵּע אֵין מבחין בין נער או זקן פי
משליכים אֶת הַבְּאֻמְבֵּעס לתוך העיר פידוע.
וְזֶה קָלְלָה נוראה, פי הפלל פלו בסכנה.

ועוד, פי אם יוצאים למלחמה עם מדינה
הקרובה, השכנים בודאי מכירים גם
הלשון של המדינה הקרובה, פי מסתמא עושים
הרבה פעמים מסחרים עמהם בעת השלום,
לכן יש להם רחמנות עליהם.

אכל פאָשר עורכים מלחמה על ידי
העראפלאנען עם מדינה רחוקה, ואז
בודאי אין מבינים לשונם, ואין להם שום
רחמנות על מדינה הזו, פי אין שכיחות להם

והיננו שאף ש'מלא כל הארץ כבודו' (ישעיה
ו ג) וְאָמְרוּ רַז"ל (תיקוני"ז צא: תיקון ו) לִית
אַתְר פְּנִי מִינִיָּה, שְׂכָל מְצִיאוֹת הַמָּקוֹם בְּטַל
אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, מְכַל מְקוֹם 'שְׂכִינָה בַּמְעַרְב',
ש'מקום' זה יש בו הַשְּׂרָאָה מִיְחֻדָּת, עַד
שְׂמְצִיאוֹת הַמָּקוֹם גּוֹפֵא הוּא אֲלָקוֹת.

ולכן בני 'מערבא' סבירא להו שגם לבושי
השבוע, 'פרנסה', הם ענגן בפני עצמו
שהוא בידו של הקדוש ברוך הוא (חלק לט עמ'
: 38 ואילך):

ונתנהג ה' לראש ולא לזנב (ויחגג ה' למקויו ולא
לחלש, תרגום אונקלוס) (כח יג)

יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל

רבי ירחמיאל ישראלי יצחק מאלכסנדר זיע"א

על ידי התחזקות הדעת יש רפואה בנוף ובנפש

| ביאור 'יהי רצון שנהיה לראש ולא לזנב'

ונתנהג ה' לראש ולא לזנב, ותרגומו 'לתקוף
ולא לחלש'. וזהו שאנו אומרים בראש
השנה 'יהי רצון שנהיה לראש ולא לזנב', הינו
על דרך הכתוב 'רוח איש יכלכל מחלהו' (משלי
יח יד).

היננו בכל עניני מחלה חלילה, הן בגוף והן
בנפש רחמנא לצלן, העקר הוא התחזקות
הדעת, שהוא הראש, דעת ומח שבראש, וזהו
'יכלכל מחלהו'.

ועל זה אנו מתפללים – שיהיה לנו דעת
ושכל זך ונקי לחזק את עצמנו, ובזה
היה לנו רפואה שלמה בגוף ובנפש:

ישא ה' עליך גוי מרחק מקצה הארץ כאשר

החזוה מלובלין זיע"א הנה שולח לשמע איך המגיד מקוֹזְנִין זיע"א מהפך הקללות לברכות

מפרסם שהחזוה הקדוש מלובלין זיע"א שלח מאנשי שלומו אל המגיד מקוֹזְנִין זיע"א בשבת קדש פְּרַשְׁת בְּחַקְתִּי וּפְרַשְׁת תְּבֵא – מטעם שהוא מהפך מהקללות לברכות.

עובדי ה' מצפים שהזמן יתברך ויוכלו לעבדו יתברך עוד ועוד

ויש לפרש מקרא זה בדרך ברכה לטובה. כנודע שלעובדי השם יתברך באמת חסר להם הזמן, ובהאי פחדא יתבי שהיום קצר והמלאכה המרובה לא נעשה, והיו חפצים שיתארכו הימים והלילות לעבד השם יתברך בתורה ובמעשים טובים ולעשות נחת רוח לפני מי שאמר והיה העולם.

כאור הקללה שבפסוק על הך 'ברכה' על פי הני"ל

ובזה יתפרש הכתוב שלפנינו, כידוע שימי הקיץ רב המצת לעת הוא יום ובימות החורף רב המצת לעת הוא לילה, ולכן יבנה הקיץ בשם 'בקר', ואז תחפץ ותבקש מי יתן ערב – שיתארכו גם הלילות כמו בימות החורף שתספיק לעבד את השם יתברך גם בלילות.

ובחורף כאשר היום קצר, תאמר מי יתן בקר – שיתאריך גם היום שתוכל לעבד את השם יתברך גם ביום.

וכל זה יבוא מפתח לכבד אשר תפחד, שיהיה לך כל כך יראת שמים, וממראה עיניך אשר תראה, מרב השגתך את האדון כל ברוך הוא, שלא תמלא רעבונך לעבודת השם יתברך מתוך רב היראת שמים אשר בלבבך:

כלל לא בשנת שלום וכל שפן בעת מלחמה, והבן, ויש להאריך וד"ל.

רמז הני"ל בפסוקי התוכחה

זה שמרמו בהתוכחה, ישא ה' עליך גוי מרחק מקצה הארץ שאין מכיר אותך ולא יהיה לו רחמנות עליך כלל, כי באו מרחוק. במה יבא, כאשר יראה הנשר, כמו הנשר, רצה לומר עם העראפלאן שבא במהירות בנשר, וממילא אשר לא תשמע לשנו, כי בא מרחוק.

ויהיה גם גוי עז פנים אשר לא ישא פנים לזקן ונער לא יחן, פי אין מכיר אותך, לכן לא ישא פנים כלל לא בזקנים ולא בנערים, וכן פי בא על ידי האויר ויזרק הבאמבער וזה הבאמבער אינו מבחין בין נער לזקן.

ואכל וגו' עד השמדה וגו' והצר לך בכל שעריה, שבינית לך והכנת לעצמך שערים ובורות לנוס שמה בעת אשר יזרקו הבאמבעס, ולא יועיל לך כלום כו' אם לא תשמר לעשות את כל דברי התורה הזאת, בתנאי שתעשה תשובה ותשמר התורה אז תנצל.

וכמו שכתבתי לעיל בפרשת בלק על הקרא 'מה טבו אהליך יעקב', פי בעת צרה המקום היותר מסגל לנוס אל בית המדרש ובית הפנסת, ויחזק ספר תהלים ויעשה תשובה וירוח לעשות רצון אביו שבשמים. וזה מועיל וזה טוב מאד, והבן על נכון בעזרת ה'.

כבקר תאמר מי יתן ערב וכערב תאמר מי יתן בקר מפתח לכבד אשר תפחד וממראה עיניך אשר תראה (כח טז)

רְאָא דְּשַׁבַּת

רבי אליעזר זאב מקרעטשניף זיע"א

ויקרא משה אל כל ישראל ויאמר אלהם אתם ראייתם כו' המסת הגדלת אשר ראו עיניך כו'

ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות וגו'

(כט א-ג)

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

הסתירה בלשון הפסוק

תמוה, דמתחלה אמר 'אתם ראיתם כו', ואחר כך אמר 'ולא נתן כו' ועינים לראות וכו'. וזהבין זה הגהה פתיב 'וישע אש'ל בכאר שבע ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם' (בראשית כא לג).

גם העכו"ם מודים בקב"ה אך בבחינת 'פרוד'

דהנה פתיב רם על כל כו' מי לא יראך וגו' (ירמיה סימן יו"ד), דגם עובדי כוכבים קרו ליה אלקא דאלקא כמו שנגמר 'ממזרח שמש עד מבאו גדול שמי וגו'. אף הם בבחינת פרוד להיות בבחינת יש ודבר בפני עצמו.

אברהם אבינו החדיד בכני העולם שהקב"ה ועולמו הם אחד ולא פרוד

ואברהם הגהה היה עומד וצוח בשם ה' א-ל עולם, פרוש שהשם הגויה הוא א-ל עולם כולא חד, ולא א-ל העולם שהעולם הוא יש ודבר בפני עצמו והוא המחיה אותם. **אינו** כן, אלא כמו ששמו של אדם אינו מעצמיות האדם אלא שהחיות שלו מלבש באותיות שמו, שהרי אנו רואים שבשקורין אותו בשמו הוא מתעורר, כמו כן שם הגויה ברוף הוא מתלבש תוף כל עלמין והם רק לבושים וטפלים אליו יתברך וכולא חד ממש. וזהו א-ל עולם.

כמו שנגמר 'ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד' (זכריה יד ט), 'יהי'ה' – ב' פעמים י"ה, שלא יהיה בבחינת ו"ה, כי הנא"ו הוא בבחינת המשכה שיוכל להשתלשל למטה עד שיוכל להיות יש ודבר בפני עצמו, אלא שיהיה הכל בבחינת י"ה למטה כמו למעלה.

השקוע בתענוגי העולם ובנצחנות הוא בחינת 'נפרד'

אך הגה פתיב 'ונרנן מפריד אלוף' (משלי טז כח), 'לתאנה יבקש נפרד' (שם יח א), שפשאדם משים רצונותיו בתענוגי העולם או בנצחונות ומדות רעות חס ושלום, הוא בבחינת נפרד, שלא יוכל להיות בבחינת ה' אחד ושמו אחד הנ"ל.

כאור ענין 'הארת הפנים' – נתינה לאוהבו בעין יפה

והנה פתיב 'אר פניו אתנו סלה' (תהלים טו ב). פרוש בבחינת 'הארת פנים' הוא כמשל אדם הנותן לאוהבו האמתי איזה דבר, הוא נותן בעין יפה ורצון הטוב וצ'הבו פניו מרב אורה ושמחה. מה שאין פן לשונאו נותן כמאן דשדי בתר כתפוי בעל כרחו. וזהו 'אר ה' פניו אליך' (במדבר ו כה), שישפיע החיות מבחינת הארת פנים הנ"ל, מה שאין פן גפי כו'.

בחינת 'הארת הפנים' מלמעלה תלויה בעבודת ישראל בבחינת 'הארת הפנים'

אך הארת פנים הנ"ל הוא 'אתנו' דוקא, פרוש כשאנחנו גם פן בבחינת הארת פנים, כמו שנגמר 'כמים הפנים לפנים פן לב האדם לאדם כו' (משלי כו ט). פרוש 'האדם' – התפתון, הוא כנסת ישראל, כמו שנגמר 'ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם' (יחזקאל לד לא), אתם קרוים אדם כו' (יבמות סא.) – 'לאדם' פרוש לאדם העליון שעל דמות הפסא כו'.

בחינת 'הארת הפנים' בישראל היא עבודתו יתברך בלב שמח ונפש חפצה עד כדי שכחת האדם מכל מיני צער ועגמת נפש

ובחינת הארת פנים אצל ישראל הוא כמו שנגמר 'ישמח ישראל בעשיר' (תהלים קמט ב), כמו שהוא יתברך שש ושמח בנו כמו שאומרים 'ומשמחתך ששמחת בו קראת כו'

כפלה שהיא בשוקא דבורסקי ומתמת עצם אהבתו אליה דמי ליה בשוקא דרוכלין בריחין טבין.

וזהו שאנו מבקשים 'מחל לנו', שלא יריח ריח הרע שבבורסקי, דהינו על ידי שיזרק עלינו מים טהורים להרחיץ את הריח הרע שבבורסקי וכו'.

וזרקתי עליכם מים טהורים' הוא בחינת י"ג מדות הרחמים - רעוא דרעיון

וענין 'מים טהורים' הם י"ג מדות הרחמים י"ג נהרי דאפרסמונא דכיא, והם נמשכים ממקום הנקרא טמירא דכל טמירין רעוא דכל רעיון, פרוש למשל מקור המעין שאינו נראה ונגלה, רק נהרות הנמשכות ממנו הם הנראים.

כך הוא יתברך נקרא טמירא דכל טמירין, שהי"ג מדות הרחמים הם נמשכים ממנו. ולכן נקרא יושב על פסא רחמים שהוא רעוא דכל רעיון.

בחינת רעוא דרעיון הוא בחינת 'חידה' - נקדת הלב שלמעלה מהרעת

והנה בחינה זו רעוא דכל רעיון ישנו אצל כל אחד ואחד מישראל, והוא בחינת נקדת הלב שלמעלה מן הדעת, והיא נקראת 'חידה'. וזהו שכתוב 'מיד פלב יחידתי' (תהלים כב כא), 'להוציא בחינת חפצו ורצונו מעניני זה העולם ולדבק בדביקה וחשיקה רצון של כל הרצונות לה' אחד לבדו.

בחינת 'חידה' מתעוררת על ידי השופר ונמשכת ככל יום מעשרת ימי תשובה לנקות את ישראל ולהחזירם כנים כפנים

ובשופר הוא מעורר בחינה זו שהיתה בבחינת שנה שישנו אצל כל אחד ואחד מישראל. ועל ידי בחינה זו נמשך בכל יום מעשרת ימי תשובה בחינת י"ג מדות הרחמים שהם נהרות הנ"ל שנמשכים ממקורם הנ"ל וד"ל, ונקראים 'מים טהורים' שמרחיצים את

(תפילת שחרית), והיא חדות ה' מגדלתו שאין חקר.

כמשל האדם שצדקו פניו מרב אורה ושמחה כשוראה את אהבו האמתי בבחינת הארת פנים הנ"ל ושוכח לגמרי על צערו ויגונו שיש לו - מחמת השמחה ותענוג מראות פני אהבו.

כך כשיזכר האדם על ה' שהוא אהבו האמתי בבחינת הארת פנים הנ"ל, ויתבונן בגדלתו אשר ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין וכלא קמיה כלא חשיב, ישפח על עצמו לגמרי אפלו יש לו צער ממלי דעלמא כו', וישפח הצער מפני השמחה בה' כו'. כמו שנאמר 'מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ' (תהלים עג כה) לבטל כל חפץ ותשוקה וזלת התשוקה בה' אחד.

זמן התעוררות 'הארת הפנים' מתחיל בראש השנה ונשלם ביום הכפורים ושמחת תורה

והנה זמן התעוררות הארת פנים הנ"ל הוא בראש השנה, יושב על פסא רחמים, ואז כתיב 'שמאלו תחת לראשי' (שה"ש ב ו), התחלת התקרבות, עד שפיוס הכפורים ושמחת תורה הוא וימינו תחבקני כו' (שם).

כעשרת ימי תשובה יש להבטיח על העונות מפני הקב"ה המקרבנו

ובעשרת ימי תשובה צריך האדם להתבושש מפני ה' אשר הוא יתברך מקרב אותנו בבחינת הארת פנים הנ"ל ואנחנו בתכלית הרחוק ממנו מפני עונות המבדילין כמו שנאמר 'בשתי ונכלמתי להרים אלקי פני אליך' (עזרא ט ו).

וכמו שאיתא בזהר סוף פרשת בקחתי (ח"ג קטו:) על פסוק 'ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לבלותם' (ויקרא כו מד), 'לבלותם' כתיב, למשל

פרשת כי תבא

אתערוּתא דלתתא, אָבֵל וְלֹא נִתַּן ה' כּוֹ" – פּרוּשׁ בְּחִינַת לֵב טְהוֹר שְׁנוּתִינִים מִלְמַעְלָה שְׁלֵא יִכּוֹל נִבְרָא לְהַשִּׁיג עַל יְדֵי אֲתַעְרוּתָא דִּילִיָּהּ.

וְזֶה הִיָּה עֲנִיָּן הֵמָּן דְּכִתִּיב וַיַּעֲבֹד וַיִּרְעַבְךָ כּוֹ" (דברים ח ג), שְׁעַל יְדֵי הֵמָּן וְעַל יְדֵי עֲנוּיִים וְסוּגוּפִים וְכוּ לְמַעְלָה עֲלִיּוֹנָה יוֹתֵר לְקַבֵּל בְּחִינַת לֵב טְהוֹר. וְכֵן הוּא הֵעֲנִין בְּעֶשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה, וְלָכֵן קוּרִים פְּרִשָׁה זֹו קִדְּם רֹאשׁ הַשָּׁנָה (מג, ג ואילך):

חדש אלול

שַׁעֲרֵי אֲרֻכָּה

רבי יעקב אביחי צירקא זיע"א

המלאכים הנבראים מהמצות מליצים זכות בראש השנה

הַנְּהָה אֲנִכִּי שִׁלַּח מִלְאָךְ לִפְנֵיךָ לְשִׁמְרֶךָ בְּדֶרֶךְ וְלַהֲבִיאֶךָ אֶל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר הִכְנַחְתִּי (שמות כג כ). הַנְּהָה לִפְנֵיךָ לְשִׁמְרֶךָ בִּדְרֹךְ וְלַהֲבִיאֶךָ אֶל רֹאשֵׁי תִּבּוֹת בְּאַלּוּל. וְכֵּן לְרַמּוֹז כָּאֵן שְׁלֵא יִתְעַצֵּל אָדָם וַיְהִיָּה לוֹ רַפְיוֹן יָדַיִם מִלְעֻשׂוֹת תְּשׁוּבָה עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה אוֹ יוֹם הַכַּפּוּרִים, דְּאֵף עַל גַּב דְּגָם זֹו נִקְרָאת תְּשׁוּבָה, עֶקֶר תְּשׁוּבָה הַמְעֻלָּה הִיא בְּאַלּוּל כְּדִי שִׁימְצֵא רְאוּי וְהַגּוֹן בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְכֵּמוֹ שִׁכְתּוּב (מלכים א' כ יא) 'אֵל תְּהַלֵּל חֲגַר כַּמְּפַתַּח'.

וַיְדוּעַ דְּכָל הַתּוֹרָה וְהַתְּשׁוּבָה וּמַעֲשֵׂים טוֹבִים שְׁעוֹשֶׂה הָאָדָם נִבְרָאִים מֵהֶם מְלָאָכִים טוֹבִים, וְאֵלוּ הֵם הַמְּלַמְדִים זְכוּת עַל הָאָדָם בְּאַמְתָּ. וְכִיּוֹן שִׁישׁוּב הָאָדָם בְּתְּשׁוּבָה בְּאַלּוּל וַיִּרְבֶּה בְּמַעֲשֵׂים טוֹבִים הָרִי הוּא מְרַבֶּה בְּמִלְאָכִים טוֹבִים, וְהֵמָּה מְלַמְדִים זְכוּת עֲלֵיו בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְקַמִּים לְנַגֵּד כָּל הַמַּשְׁטַיִנִים וְהַמַּקְטַרְגִּים עֲלֵיו, וְאֵין לָךְ רִיחַ גְּדוֹל מְזֵה.

הָרִיחַ הָרַע וְכוּ'. שׁוֹפֵר מְאַרְיָךְ אַרְיָכָא דְאַנְפִּין דְרֹךְ כָּלִל, וְבִדְרֹךְ פְּרִט בְּכָל יוֹם מַעֲשֵׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה חוֹזֵר פְּנִים בְּפָנִים אֶחָד מִן עֶשֶׂר סְפִירוֹת שְׁבָאָדָם שְׁהֵם חִבֵּ"ד וּמְדוּתִיו.

דרשו ה' בהמצאו קראוהו 'בהיותו קרוב' בעשרת ימי תשובה – בחינת הארת פנים

וְהַנְּהָה אָמְרוּ רַבּוּ"ל (ר"ה יח). 'דְּרִשׁוּ ה' בְּהַמְצָאוֹ קְרָאָהוּ בְּהִיּוֹתוֹ קְרוֹב' (ישעיה נה ו) אֵלוֹ עֶשְׂרֵה יָמִים שְׁבִינֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכַּפּוּרִים. פְּרוּשׁ בְּהִיּוֹתוֹ קְרוֹב' כְּשֶׁהוּא בְּבְחִינַת הָאֲרַת פְּנִים הַנִּי"ל, אֲתַעְרוּתָא דְלַעֲיֵלָא, 'שְׁמַאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי' פְּנִי"ל, וְאֵז בְּנִקְל יִכּוֹל לְהִיּוֹת אֲתַעְרוּתָא דְלַתַּתָּא, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ 'כָּאֵן לְיַחֲדִיד', פְּרוּשׁ בְּחִינַת יַחֲדִידָה הַנִּי"ל.

בעשרת ימי תשובה מקבלים דחילו ורחימו עליונים מאד ונצרך לכך הכנה

וְהַנְּהָה בְּזִמְנָה הַהוּא מְקַבְּלִים כָּל נִיצוּצוֹת מִיִּשְׂרָאֵל בְּחִינַת דְּחִילוֹ וְרַחֲמֵי מִלְמַעְלָה, וְהוּא בְּחִינַת דְּחִילוֹ וְרַחֲמֵי עֲלִיּוֹנִים מְאֹד שְׁאֵי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג עַל יְדֵי אֲתַעְרוּתָא דְלַתַּתָּא.

וְכֵמוֹ שְׁנַאָמַר 'לֵב טְהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹקִים' (תהלים נא יב), בְּחִינַת 'בֵּר לֵבִי' (שם כד ד) לֹא יוֹכֵל לְהִיּוֹת אֶצֶל בְּחִינַת נִבְרָא מִצַּד עֲצָמוֹ בְּאֲתַעְרוּתָא דִּילִיָּהּ, כִּי אִם מִתְּנָה שְׁנוּתִינִים לוֹ מִלְמַעְלָה בְּעַת בְּחִינַת הָאֲרַת פְּנִים הַנִּי"ל.

וַיִּצְרִיךְ הַכְּנָה לְזֶה עַל יְדֵי עֲנוּיִים וְסוּגוּפִים. וְלָכֵן בְּעֶשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה מִתְעַנִּים וְלֹא מְשַׁלְּמִין, שְׁאֵין תְּשׁוּבָה תַּעֲנִית אֵלָא עֲנוּי שְׁלֵא יְהִיָּה בְּנַפְשׁ שׁוֹבְעָה וְכֵרַס מְלֵאָה שְׁלֵא יוֹכֵל לְקַבֵּל בְּחִינַת לֵב טְהוֹר כְּשֶׁאֵוֹכֵל לְשׁוֹבַע וְכֵרַס מְלֵאָה כּוֹ".

ישׁוב סתירת הפסוק על פי כל הנ"ל וטעם קריאת פרשת כי תבא קדם ראש השנה

וְזֶהוּ שְׁאָמַר 'אַתֶּם רְאִיתֶם כּוֹ", פְּרוּשׁ שְׁעַד הַנְּהָה הִיָּיתֶם אַתֶּם הָרוּאִים כּוֹ" עַל יְדֵי

על ידי התשובה באלול יכתב ויחתם לאלתר לחיים טובים

ובשביל התשובה שיעשה באלול כראוי ימצא עצמו בראש השנה מן הפת הנקבטים ונחתמים לאלתר לחיים. ולזה נרמז 'אלול' בפסוק הזה, דמזהיר לאדם אם תעשה תשובה באלול, הנה אתה גורם שכל מצוה ומצוה שתעשה נברא ממנה מלאך אחד טוב, והמלאכים הנבראים ממעשיך הטובים הם 'שמרוך ויסיעוך מלחטא, ומלמדים עליך זכות, וקמים נגד כל המקטרגים עליך.

וזהו שאמר 'הנה אנכי שלח מלאך לפניך', דהינו על כל מצוה ומצוה שתעשה

עכשו באלול הנרמז כאן, בורא לך ממנה מלאך, והמלאך הזה עושה לך פעולות רבות שהוא 'לשמרך בדרך', שומרך שלא תחטא. ועוד, בראש השנה ויביום הכפורים שנקבתים ונחתמים הספרים מלמדים עליך זכות שתכתב ותחתם בספרי הצדיקים מאחר שתקנת עצמך מאלול.

וזהו 'ולתביאך אל המקום' זה ראש השנה, 'אשר הכנת' זה יום הכפורים, ומי גרם לך כל זה, כיון שעשית תשובה באלול והרבית מעשים טובים ומזה נתרבו המלאכים ונבראו, לכן פה שעה אחת קדם ועשה תשובה באלול ואל תאחר:

אוצרות גאוני הדורות

ומעתה כף תפרש הפסוק, 'ולקחת מראשית כל פרי האדמה', ואם באת להוסיף עליהן או לעטרן מעבר הירדן או מסוריא, אין התוספת נחשבת לבכורים אלא אם כן "אשר תביא מארצך", דהינו דוקא את פרות ארץ ישראל שאז התוספת תחשב כבכורים, ואותם "ושמת בטנא והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אליה לישכן שמו שם". (באריכות 'מכון

חכמי ספרד' נתיבות)

ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אליה ינתן לך ושמת בטנא והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אליה לישכן שמו שם (כו ב)

פני האדמה

רבי רפאל מ'חם זצ"ל

תוספת בכורים כבכורים רק בפרות א"

יש לדקדק, שלכאורה היה די לומר 'ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר ה' אליה ינתן לך' ותבות "אשר תביא מארצך" יתרות הן.

ונראה שבא הכתוב לרמז בזה את דברי הרמב"ם בהלכות בכורים (פ"ב ה"ח), וז"ל, 'הפריש בכוריו וחזר והוסיף עליהן או עטרן, הרי התוספת כבכורים. במה דברים אמורים, כשהביא מארץ ישראל, אבל אם הביא מעבר הירדן או מסוריא, אינה כבכורים. ואף על פי שאינה כבכורים, אינה נאכלת אלא בטהרה'.

ושמת בטנא והלכת אל המקום אשר יבחר ה' (כו ב)

קריית ארבע

רבי רחמים חזני זצ"ל

המחזיק תלמיד חכם יעמד עמו במחצתו כגן עדו

אמשר בא לרמז שיחזיק ביד לומדי התורה, וזה אמרו 'ושמת בטנא', טנא גימטריא

פרשת כי תבוא

אסורים באכילה, נקראים 'טבל' והוא מלשון 'טב לא'.

ומעתה, זהו שאמר המדרש "ושמחת בכל הטוב", אין טוב אלא תורה. כלומר, שלא יעלה בדעתך לפרש שתבת 'טוב' הינו שאתה פטור מהמעשרות כמו אצל יפתח, כי הלא הפסוק מדבר בא"י כמו שנאמר "ויבאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת" (שם כו, ט), וא"י חייבת בתרו"מ ובהכרח ש'טוב' האמור כאן הוא התורה, ובה' גם יוכן מדוע הצריך משה להזהיר את ישראל על הפרשת תרו"מ. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וירעו אתנו המצרים ויענונו וגו' ונצעק אל ה' אלהי אבותינו (כו ו-י)

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל

עצות לקבלת התפלות

נראה לעניות דעתי לפרש, על פי מה דאיתא בדברי תורה מהגאון הקדוש בעל מנחת אחיעזר זי"ע, עצה טובה שיקבל תפלתו דש"ל אלה יעשה לה, א. שיתפלל שלא יאנה אליו רע, וכדאיתא בגמרא (סנהדרין מד,): לעולם תקדים אדם תפלה קדם לצרה, שנאמר (איוב לו יט) 'היערף שועף לא בצר'. ב. שיכונ בתפלתו על צערו שנוגע בכבודו של מקום, שהמתפלל בעד חברו זה הקדוש בריף הוא שנקרא 'יעד' והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחלה. וכן פרש רבנו בעל שם טוב זי"ע 'ויצעקו אל ה' (תהלים קו ו) הנוגע לכבוד ה' יתברך בצר להם אז ממצוקותיהם יצילים'. ג. שיתפלל בזכות אבותינו הקדושים, כמו שכתבו התוספות בשבת (נה. ד"ה ושמואל) דאף שתמה זכות אבות, אבל ברית אבות לא תמה, עין שם דבריו פי נעמו.

ששים, דהינו מי ששונה ששים מסכתות, דהינו מאותו השפע שקבלת ושמת בטנא שהוא תלמיד חכם, ואז והלכת אל המקום אשר יבחר וכו', רצה לומר שתזכה להיות במחצתו של תלמיד חכם דהינו בגן עדן, ותהיה מחצתך במחצתו.

ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלהיך (כו יא)

צור יעקב

רבי בכור יעקב יעבץ זצ"ל

אין טוב אלא תורה

מוכא במדרש (ילקוט ש רמו תתצב), "ושמחת בכל הטוב", אין טוב אלא תורה, שנאמר "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו" (משלי ד, ב). לפיכך, משה מזהיר את ישראל "עשור תעשור" (דברים יד, כב).

הנה, מלשון המדרש 'אין טוב אלא תורה', משמע שבא המדרש לשלל פרוש אחר של תבת "טוב", ויש להבין איזה פרוש שולל המדרש. עוד יש להבין, מה הקשר בין למוד התורה למצות מעשר.

ונראה לבאר, בהקדים את הירושלמי (שביעית פ"ו ה"א) המבאר פי "ארץ טוב" (שופטים יא, ג), שנאמרה אצל יפתח הגלעדי, היא 'סוסיטא' (שהיא בחור), ולמה נקרא שמה 'טוב' שפטורה מן המעשרות. ובאר רבי אהרן אבן חיים בספרו 'לב אהרן', שלא יתכן לומר שהכתוב בא לתאר ולכנות את ארץ 'סוסיטא' בתאר "טוב", שא"כ היה לו לומר 'ארץ טובה' בלשון נקבה, כמו שנאמר על א"י "ארץ טובה" (דברים ח, ט), ומכרח שפונת הכתוב שאמר 'ארץ טוב' היא 'ארץ אשר יבולה הוא טוב' ואינו צריך תקון ע"י הפרשת תרו"מ. מה שאין פן פרות א"י, אשר קדם שהפרישו מהם תרו"מ

השני וגם נתתיו ללוי וגו' הוא נתינת דָּבָר חשוב, כַּאֲמֹר לְעִיל 'וְאָכְלוּ בְשַׁעֲרֶיךָ' תֵּן לָהֶם כְּדֵי שְׂבָעַן.

לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי וגו' (כו יג)

טל תורה החדש

כבי מאיר אריק זצ"ל

ודוי על זכירת המצות

הנה תז"ל (סוטה לב.) קראו אַמִּירָה זו 'ודוי מעשר', וכדאיתא בַּרְשׁ"י התורה שנתת מעשרותיך. וצריך להבין מדוע בחרו שם זה, אֲשֶׁר מְשַׁמְעוּ פְּרוּט עֲנוּת.

ואפשר לומר על פי מה שפרש הרב הקדוש מרוזין זצ"ל מה שאנו אומרים בתפלת ראש השנה 'כי זוכר כל הנשפחות אתה הוא מעולם ואין שכחה לפני כסא כבודך', וצריך להבין כפילת הלשון, וְאָמַר הַרְבַּב הַקְּדוֹשׁ הַנּוֹל אֲשֶׁר בְּנֵה נִרְמָז שָׁחֹב עַל הָאָדָם בַּעֲשׂוֹתוֹ מִצְוָה לְשִׁכְחָה תַּכְף, וְאִזּוּ זֹכְרָה ה', וְזֶה 'זֹכֵר כָּל הַנְּשַׁפְּחוֹת', אֲבָל אִם עוֹבֵר הָאָדָם עֲבֵרָה חוֹב עַל הָאָדָם לְזֹכְרָה תְּמִיד, וְכַמְּאֹר הַכְּתוּב (תהלים נא ה) 'וְחִטָּאתִי נִגְדִי תְּמִיד', וְאִזּוּ שׁוֹכְחָה ה' כְּבִיכּוֹל, אֲבָל אִם שׁוֹכֵחַ הָאָדָם אֶת הַעֲבֵרָה שַׁעֲשָׂה, אִזּוּ 'וְאִין שִׁכְחָה לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדְךָ', אִזּוּ זֹכְרָה הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ.

ובזה יובן השם ודוי, כי אם נתן האדם כל מעשרותיו כְּאֲשֶׁר צִוְּהוּ ה', הִיָּה צָרִיךְ לְשַׁכַּח זֹאת, וְיַעַן לֹא שָׁכַח זֹאת, כַּאֲמָרוֹ 'לֹא שִׁכַּחְתִּי, לְחִטָּא נְחֻשֵׁב לוֹ, וְעַל חִטָּא זֶה הוּא מִתְּנֵדָה.

ובזה אֲפָשֶׁר לִישֵׁב בְּנֵת הַפְּסוּקִים וְיַרְעוּ אֶתְנוּ הַמְּצֻרִים וְיַעֲנוּנוּ, וְאִם כֵּן לֹא הִיָּה עֲצָה הַרְאֵשׁוֹנָה, הִגַּם שְׂיִשׁ עוֹד עֲצָה בַּסְּפָרִים הַקְּדוּשִׁים שְׂיִתְפַּלֵּל רַק בְּמַחְשָׁבָה, וְלֹא בְּקוֹל, דְּהַמְקַטְרָגִים אֵינִם יוֹדְעִים מַחְשְׁבוֹת בְּנֵי אָדָם רַק הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא בַּעֲצָמוֹ. אֲבָל 'וְנִצְעַק אֶל ה'' וְאִם כֵּן אֵין עֲצָה זֶה גַם כֵּן. וְרַק נִשְׁאָר עוֹד שְׁנֵי עֲצוֹת, חַד 'אֶל ה' הַנּוֹגֵעַ לְכַבּוֹד שְׂמִים, וְשֵׁנִית 'אֶלְהִי אֲבוֹתֵינוּ' שְׂבִיחוֹת אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוּשִׁים יִשְׁלַח עֲרוּוֹ מְקַדֵּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.

ונתתה ללוי לגר ליתום ולאִלמנה ואכלו בשעריך ושבעו. ואמרת לפני ה' אלהיך בערתי הקדש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולאִלמנה מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולאִלמנה (כו יב-יג)

זכרון סופרים

כבי אליעזר ישראל מרדכי סופר זצ"ל

שתי מצות של הפרשת תרומה

רומז למה שכתב בתוספות ר"ד (סוף פרק ב' דקידושין) דְּבַהֲפָרְשֵׁת תְּרוּמָה יֵשׁ שְׁתֵּי מִצְוֹת, לְהַפְקִיעַ מֵאִסוּר טָבֵל, וּבִזְוָה דֵּי אֶפְלוּ בַּחֲשָׁה אַחַת שְׁפוֹטְרַת אֶת הַכְּרִי, וְעוֹד יֵשׁ מִצְוֹת נִתְיָנָה לַכֹּהֵן, וּבִזְוָה אֵינֹו יוֹצֵא יָדֵי חוֹבְתוֹ בַּחֲשָׁה כִּי אִם בְּדָבָר חָשׁוֹב הָרְאוּי לְנִתְיָנָה לַכֹּהֵן (וְעֵין תְּשׁוּבַת נוֹדֵעַ בִּיהוּדָה תְּנִינָא יו"ד סי' ר"א, שְׁחִדֵּשׁ סִבְרָא זֹאת מִדְּעַתּוֹ וְלֹא זִכַּר הַשֵּׁר אִזּוּ דְּכַרִּי תּוֹסְפוֹת ר"ד הַנּוֹל, וְכֵן מִצְּאֵתִי בְּגִלְיוֹן נוֹדֵעַ בִּיהוּדָה שֶׁל אַא"ו הַגְּאוֹן בַּעַל דְּמִשְׁק אֲלִיעֶזֶר זצ"ל).

ולזה אָמַר לִפְנֵי ה' בַּעֲרַתִּי הַקְּדֵשׁ מִן הַבַּיִת, הוּא הַעֲנָן הַרְאֵשׁוֹן שֶׁהַפְּקִיעַ מֵאִסוּר טָבֵל כִּינֵן שֶׁהַפְּרִישׁ אֶפְלוּ כָּל שְׂהִיָּא, אֲבָל הַעֲנָן

בפנים מאירות

לא אכלתי באני ממנו (כו יד)

דברי שאול

רבי יוסף שאול נתנזון זצ"ל

מצות נתינה לעניים ואביונים ולא לאכל לבדו
כאונן

הכונה לדעתי על פי מה שכתב הרמב"ם (יו"ט פ"ו הי"ח), כי עקר השמחה ביום טוב היא בהאכילו לרעבים לאלמנה ויתום, אכל מי שנוצל דלת ביתו ואוכל ושותה אין שמחה של מצוה, ועליהם הכתוב אומר (הושע ט ד) 'כלחם אונים להם וכו' כי לחמם לנפשים, עין שם ורפח"ח. והפונה, כי האונן יאכל לבדו בלי מסבת מרעים.

ומעתה אחר שאמר הכתוב נתתיו ללוי לגר ליתום ולא למנה, על זה אמר לא אכלתי באני ממנו, דהינו שלא אכלתי מפתי לבדי כאלו היה לחם אני.

כהיום תמצאון

רבי שאול בראך זצ"ל

זכירת היריעה שקל ההון והממון מהש"ת

יש לומר 'אוני' מלשון כח, כמו 'כחי וראשית אוני' (בראשית מט ג), שידע כי לא בכח גבר איש, ואינו חושב שכחו ועצם ידו עשה לו את החיל הזה.

ולא נתתי ממנו למת שמעתי בקול ה' אלהי עשיתי ככל אשר צויתני (כו יד)

ויזכר משה

רבי משה פולק זצ"ל

הנותן לעני בשמחה זוכה להתברך מהקב"ה

ונראה לפרש בלישוב הרבה דקדוקים, על פי מה שכתב באהל יעקב יחסי אחיד עמך (ויקרא כה לה), כי הקמץ אינו נותן עד שיבואו עליו צרות וספנת נפשות ר"ל בשביל שיחיה בני וכדומה, וממילא אם הוא בטובה ושמחה העני בצרה וצוקה, כי לא יעלה בעת ההיא על זכרון הקמץ, ואם העני בשמחה אז העשיר בצרה, לכן מבקש הקב"ה שאל תמתין עד עת צרה ח"ו, אלא יחסי עמך שתחיו שניהם יחד, שתתן לו בעת שאתה בשלחה וטובה.

ופרשו המפרשים 'הראני את מראיך' (שה"ש ב יד), אם 'מראיך נאנה', לא בשעת

עברה וזעם שפניך חשף משחור תארו, והיתרון בזה, שאם נותן בשמחה בן גם הקב"ה יחזר ויתן בפנים יפות, כמו שכתוב (במדבר ו כה) 'יאר ה' פניו', ועל ידי כן יישם לה שלום? והיה לה שבע והסתפקות, שלום עצמך, שמח בחלקו, כמו שכתוב (תהלים קמה טז) 'פותח כו' ומשביע לכל חי רצון', וכמו שכתוב (דברים לג כג) 'נפתלי שבע רצון' שהוא מרצה ושמח בחלקו, והכל על ידי שהאדם נותן בעת שטוב לו וממילא נותן בשמחה, בן מדה כנגד מדה הקב"ה יחזיר לו.

וזוה שכתוב ולא נתתי ממנו למת, כלומר בשעת פקוח נפש ר"ל, כי שמעתי בקול ה' אלהי לקיים רצונו ונתתי בפנים מאירות, לכן גם אתה השקיפה ממעון קדשך, השקיפה ויקא לתת במאירת פנים.

ויזכר משה והכהנים הלויים אל כל ישראל לאמר הסכת ושמע ישראל היום הנה נהיית

גוים וגו': כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו" (דברים לב, ח-ט). וא"כ, אין יכולים ישראל לטען שאינם מחיבים בשמירת התורה, משום שאין המלך משנה את גזרותיו בין כל עמו, שהרי כל מלכותו של ה' היא רק על ישראל שהוא השור שלהם.

ומעתה, זהו שאמר הכתוב "הספת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם לה' אלהיך" כלומר מאחר ואתם העם של ה', ממילא אין לכם יותר טענה של 'אנסי' שהרי דינא דמלכותא דינא, וממילא מחיבים אתם לקיים את התורה. וזהו שהמשיך הכתוב ואמר, "ושמעת בקול ה' אלהיך ועשית את מצותו ואת חקיו אשר אנכי מצוך היום". (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וכאו עליך כל הכרכות האלה והשיגוך (כח ב)

מי מנוחות

רבי הפאל בירדגו זצ"ל

הגעת הכרכות על המתרחק מהנאות עולם הזה

צריך להבין מה הלשון 'והשיגוך'. ומהראנ"ח ז"ל פ"ש בזה פרוש נכון, והוא יצן שכל ההולך בדרך ה', מתרחק בטבעו מההצלחות המדמות של קניני העולם הזה, כי ממעט הוא בהשתדלות השגתו, בהיות כל מגמתו לקנות תורה ומצות ומעשים טובים, לזה מבטיחו הכתוב שאף על פי כן, גם הכרכות האלה של העולם הזה 'והשיגוך'.

רדיפת הטובה על האדם שלעניו נראה כרע ובורח ממנה

ועוד נראה, שבאמרו 'והשיגוך' יעד טוב נסתר, והוא שלפעמים יכרח האדם מן הטוב וירדף אחר הרע מצד עיונו, שרואה טוב במה שהוא רע, ורע במה שהוא טוב,

לעם לה' אלהיך. ושמעת בקול ה' אלהיך ועשית את מצותו ואת חקיו אשר אנכי מצוך היום (כו) (ט-ו)

ברוך מבנים

רבי ברוך ירושלמי זצ"ל

ישראל אינם יכולים לפטר עצמם מקיום המצות

ונראה לבאר, בהקדים את דברי הגמ' בשפת (פח) עה"פ "ויתצבו בתחתית ההר" (שמות יט, יז), 'מלמד שפכה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם, אם אתם מקבלים התורה, מוטב. ואם לאו, שם תהא קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב, מאן מודעא רבה לאורייתא. ופירש"י, שאם יבוא הקב"ה בתביעה על שלא קימו את התורה, ויכלו לטען כלפיו שקבלוה באנס. והקשה הרמב"ן (שם), א"כ מדוע נענשו ישראל שגלו מהארץ, והרי לא קבלו את התורה אלא מאנס, ע"ש מה שתרץ.

בספר

'פרשת דרכים' (דרוש כב) תרץ רבי יהודה רוזאניס, כי עם היות שדינא דמלכותא דינא (נדרים כח), שוב אין ישראל יכולים לטען 'אנוסים היינו', שהרי מחיבים הם במצות המלך.

עוד

כתב, שאין להקשות מדברי הטור (סי' ססט), שדינא דמלכותא דינא אינו אלא במלך המשנה את גזרותיו על כל בני מלכותו, ולכאורה במלכותו של ה' נמצאים גם כן שאר העמים שהם מחיבים רק בז' מצות בני נח, א"כ נחשב הדבר במלך שאינו משנה את גזרותיו על כל מלכותו, ויכולים ישראל לפטר את עצמם מקיום המצות בטענת אנס. אף זה אינו, שהרי מבאר בפרקי דר"א (פ"ק כד), שבשעה שהפיץ הקב"ה את העמים בדור הפלגה, הביא שבעים שרים של מעלה ונתן בידי כל אחד ואחד מהם שלטון על אמה אחת, ועם ישראל נפל בחלקו של ה', שגאמר "בהנחל עליון

בני ראובן

רבי מימון עבו זצ"ל

הרמת האדם לטובה ולא כדי למען ישמעו ויראו

יש לביקודק פיון שיהיה למעלה מכרח שלא יהיה למטה, ולמאי אצטרף לומר ולא תהיה למטה שנגאה כשפת יתר ח"ו. אכן יתבאר על פי מה שכתב הרב מדות חכמים ז"ל, וזה לשונו: שמעתי בשם הגדולים בפסוק (שמות לב יב) 'למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם להרג אתם בהרים', למה דוקא בהרים, הא בבקעות אינו מעשה רעה.

ואמרו על פי משל, דפעם אחת פגש עני אחד מעניי הערלים הולך יחף ולבוש סמרטוטין קרועים ובלואים את המלך וזלזל אותו, חשב המלך בדעתו שאם יהרג אותו כמו שהוא עכשו אין שום אדם שידע, ויאמרו מה הוא זה וכי חשוב הוא בעיני המלך, ולא יהיה הקול נשמע, אז השיב אותו המלך לפקיד ואחר כך עשה אותו לשר וחשוב, ואחר כך הגדיל אותו לזכוס בעיני כל הרואים, והלך וכתב אחריו כתב שיבוא בתוך המנויים לסעודה גדולה, וצוה לקוסטניר לבוא בתרב, ואמר לו זכר אתה הזכוס שזלזלת אותי באותו הפעם כשהלכת מגול, ואתה לא הבנת זה שהגבתיי אותך למען ישמעו ויראו אחרים, ואז נטל את ראשו מעליו. וזה שאמר פרעה הוציאם להרג אותם בהרים, שהרים אותם תחלה למען ישמעו ויראו, עד כאן לשונו.

וזה אמרו והיית רק למעלה, ואל יעלה בדעתך לומר דילמא הפעלה הלזו תהיה לי לתקלה ח"ו וכמו המעשה הנזכר, לזה אמר ולא תהיה למטה, שלעולם ועד תהיה במעלתך ולא ירע לך שום נזק וחבלה.

ולזה אמר וכאו עליך כל הכרכות האלה והשיגך, שאף שלפעמים תכרח מאיזה דבר שיהיה סופו טוב, המשל למכר איזה סחורה שסופה שתזיל אצלך, ואתה מעיז שעתידה להתיקר, מן השמים יכריחוך עד שתמכר וכיוצא, באפן שהטובות שתכרח מהם לפי מחשבתך ישיגוך.

והותרך ה' לטובה (כח יא)

מחשבות משה

רבי משה באבנער זצ"ל

אריכות ימים לטובה

וקשה הלשון 'לטובה', דודאי אם נארכו ימים הוא לטובה. והנראה לתרץ בהקדם מה שמבאר במסכת חגיגה (ד), דאמר ליה מלאך המות לשליחו זיל אייתי לי מרים מגדלי שער נשיא, ואזיל אייתי ליה מרים אחרתא וכו', אמר ליה רב ביבי הני שני מה עבדת ליה, אמר אי איכא צורבא מרבנן דמעבר במיליה מוספין ליה הני שנין (השנים שנטלו מאדם שלא הגיע קצו נותנם מלאך המות לתלמיד חכם שמעביר על מדותיו).

ומצאתי בשם הגאון מוילנא דבונת מלאך המות הוא לרעה, לפי דברי הגמרא (יומא לח:) כל שעברו רב שנותיו ולא חטא שוב לא יחטא, וכיון שרואה המלאך שעברו רב שנותיו ולא חטא, אז מוסיף לו שנים כדי שלא יהיה עברו רב שנותיו שיוכל להחטיאו, ע"כ. ולפי זה יש לומר דזה פונת הכתוב והותרך ה' לטובה ולא לרעה חס ושלום כמו שעושה המלאך המות.

והיית רק למעלה ולא תהיה למטה (כח יג)

וזהו שהבטיחה תורה שנופה למעלה עליונה ובחינה גבוהה זו להעלות הניצוץ הקדוש בראיה בעלמא, ושוב לא נצטרף לתקנו באמצעות מצות השחיטה ועבודת האכילה, אלא שורף טבוח לעיניו, פרוש בראית העין לחוד ותקן הניצוץ כאלו נשחט, וגם ולא תאכל ממנו, שלא נצטרף לתקנו על ידי עבודת האכילה, אלא בראיה בעלמא סגי.

והיית משגע ממראה עיניך אשר תראה (כח לה)

בנין דוד

רבי דוד דב מייזלט זצ"ל

סבת החטאים על ידי ראות מעשה האחרים

ויש לזקנדק ד'אשר תראה' נראה כמיתר. ואפשר לפרש בדרך רמז על פי מה שאמרו תז"ל (סוטה א) אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, והרמב"ם ז"ל כתב (דעות פ"ו) דרך בריתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו, ונהגה כמנהג אנשי מדינתו, עכ"ל. דרב החטאים נמשך לאדם מתמת שרופה להתדמות לבריות. וזה שאמר והיית משגע הינו שתבא לחטא שזה סימן שנכנס בך רוח שטות, ממראה עיניך אשר תראה שגם אחרים עושים כן ותמשך אחריהם, ולכן צריך להשמר מזה מאד.

וידבר משה

רבי משה פאלק זצ"ל

הרואה את האמת יהיה ללעג ולקלס

נראה לי כי בעונותינו הרבים בדרךנו שכל עיניהם על עניני עולם הזה, עושים מעשה עשו למכר בכורה בעד נזיד עדשים, ואם מצא אחד בעיר ושנים במשפחה מי

שורף טבוח לעיניך ולא תאכל ממנו (כח לא)

עטרת יהושע

בשם רבי אברהם יהושע פריינד מנאסויד זצ"ל

תקון הבהמה בראית העין

נראה לפרש על דרך חסד וברכה, וכידוע מהספרים הקדושים כי קלות אלו שפברשה זו ברכות רבות ועצמות טמונות ונגוונות בהם, אלא שהכרחו להתלבש בלישא דמשמע להפוך, כדי שלא ישלט עליהם קטרוג ועכוב ח"ו.

והנה איתא בספרים הקדושים לפרש מה שמצינו כמה פעמים בחכמי הש"ס (עיין ברכות נח. שבת לד. ועוד) נתן עיניו בו ועשהו גל של עצמות. פי חיות כל דבר שבעולם, הוא על ידי הניצוץ הקדוש שבתוכו, ואלמלא הניצוץ השוכן בקרבו לא היה לו קיום וחיות בעולם כלל, ועל דרך דאיתא מהאר"י הקדוש על הפתוח (דברים ח א) 'פי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם', פרוש חיותו וקיומו של האדם הוא אף ורק באמצעות מוצא פי ה', הוא הניצוץ הקדוש השוכן בתוך המאכל.

והנה על ידי עבודת האכילה מתוך קדשה וטהרה, מתקנים המאכל ומתעלים הניצוץ הקדוש השוכן בקרבו, ויכמו כן גם על ידי מצות השחיטה, מתקנים הבעל חי ומעלים הניצוץ הקדוש שבו. אמנם התנאים והאמוראים הקדושים היו עיניהם טהורות ומזככות, עד אשר ברב קדשתם היו מתקנים הניצוץ הקדוש ומעלים אותו בראיה בעלמא, כי הניצוץ הקדוש אל מקומו היה שואף להתדבק בשרשו שרש הקדשה. וזהו שאמרו נתן עיניו בו, ועל ידי כן הוציאו ממנו הניצוץ הקדוש המחיה אותו, ואזי ממילא נשאר בלי חיות ונעשה גל של עצמות.

פרשת כי תבוא

מי שיתן עיניו לראות גם במעמדו של חברו להושיע לו אם הוא בצרה, לזה אין לפחד, כי נדבת לבו תעמד לו להגן עליו מפל צרה.

מנושאי הפרשה

ארור מכה רעהו בסתר – מנין שנאמר על לשון הרע

בית פרץ

רבי פרץ בר משה זצ"ל

מלוי תבת דעהו [בלא אותיות דעהו] עולה בגימטריא לשון

ארור מכה רעהו בסתר (כו כד). פרוש רש"י על לשון הרע נאמר, משום דקשי להו למה אמר 'בסתר', משמע בגלוי מתר להכות את חברו, אלא על כרחך מוכח דקאי אלשון הרע, והורג את חברו בסתר שאינו יודעים מזה, שעומד בטבחה והורג את חברו בציפורי, לכן נמשלה לשון הרע לחץ שהורג מרחוק.

ולכאורה הוא תמוה, מנא לן דקאי אלשון הרע, דלמא מפה ממש, ואין להקשות למה אמר 'בסתר', דלמא אם מפה את חברו בגלוי אז יש לו ענשים אחרים בדיני ישראל או בדיני העולם כנהוג אף בזמן הזה, מה שאין כן כשמכה בסתר אז לא יעלה על ראשו שום מורא מאחר שאין רואה שום בריה, לכן אמרה תורה 'ארור מכה בסתר' אף שאין רואה שום אדם, מפל מקום מפני יהיה לך מורא מאחר שאני רואה, וקיים בארור.

ושמעתי בזה כף הפרוש שמוכח מן דעהו, הינו אם תכתב במלואו כזה: ר"ש, ע"ן, ה"י, ו"ו, המלוי עולה כמנן לשון, שפ"ו, כזה: י"ש, י"ן, י', ו'. וזה שאמר רעהו

שיש לו עינים לראות האמת יחקו עליו, וסר מרע משתולל, וזהו והיית משגע שיחשבו אותך למשגע, על ידי מראה עיניך אשר תראה האמת.

הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה ואתה תרד מטה מטה (כח מג)

בית ישראל

רבי ישראל חיים ברזין זצ"ל

שמירת המצות של הגרים גורמת לקטרוג על ישראל

והקרוב אלי אפשר דהפונה על פי מה שאמרו חכמינו ז"ל (יבמות מז): קשה גרים לישראל כספחת, ובינותי בספרים שהטעם, דאם הגרים מקבלים עליהם על מלכות שמים באהבה והוא אינו מצוה ועושה, על ידי זה נעשה קטרוג על ישראל קשי ערף דלי המעשה דזי הפשורן אשר פרת ה' עמם בחורב בריית, ועל ידי זה קשה גרים לישראל כספחת.

וזה שאמר הגר אשר בקרבך יעלה עליך במעלות תרומיות מעלה מעלה בקדש, ועל ידי זה ואתה תרד מטה מטה, וכדברי הפעל הטורים 'מטה מטה' בגימטריא 'ציהגם' רח"ל, שזה קטרוגיא על ישראל ח"ו.

והיו חייך תלאים לך מנגד ופחדת לילה ויומם (כח סו)

חסד לאברהם

רבי מנחם פולק זצ"ל

הנמנע לסייע לזולת צריך לפחד יומם ולילה **ואמרת** בדרך מליצה כי מי שישים תמיד רק חיייו לנגד עיניו וחי אחרים אינם נוגעים ללבבו, איש כזה צריך לפחד יומם ולילה, כי אין לו מה שיגן עליו. אבל,

למה פָּרַשׁ רִשְׁי פָּאן בְּזַה הָאָרוּר. וְנִרְאָה לִי דְקָשָׁה עוֹד לְרִשְׁי שְׁנֹאֲמַר עַל לְשׁוֹן הָרַע, דְּלִמָּא כְּפִשׁוּטוֹ שְׁמַכָּה רַעְהוּ בְּסִתְרָא, וְאִיתָא שְׁמַעוֹן דְּחַף לְיוֹסֵף לְבוּר, וְזַה נִקְרָא מַכָּה רַעְהוּ בְּסִתְרָא, שְׁלֵא הָיָה שׁוּם דִּין לְעִנְשׁ אֶת שְׁמַעוֹן. שְׁלֵא נִתְגַּלְגַּל לְאַבְיָהֶם לְיַעֲקֹב.

וְלָזַה פָּרַשׁ רִשְׁי מַכָּה רַעְהוּ בְּסִתְרָא עַל לְשׁוֹן הָרַע נֹאֲמַר, דְּאֵלוֹ כְּפִשׁוּטוֹ אִם כֵּן תִּהְיֶה אָרוּר לְשְׁמַעוֹן שְׁהֵי מַכָּה רַעְהוּ בְּסִתְרָא לְיוֹסֵף, וְיִ"א אָרוּרִים נֹאֲמַר כָּאן, וְנִגַּד שְׁמַעוֹן לֹא אָמַר שְׁלֵא רַצָּה לְקַלְלוֹ מִשׁוּם שְׁלֵא רַצָּה לְכַרְכוֹ, אֲלֵא זֶה לֹא לְמַכָּה רַק לְלְשׁוֹן הָרַע, וְעַתָּה שְׁיָד לְמַכָּה רַעְהוּ בְּסִתְרָא מִשׁוּם שְׁיִוִּסֵף דְּבַר לְשׁוֹן הָרַע לְכַף הַכֹּה אוֹתוֹ שְׁמַעוֹן בְּסִתְרָא, וְזַה תַּרְנַן לְזַה, וְלְיוֹסֵף יֵשׁ לוֹמַר אָרוּר וְאַחַר כֵּן בְּרַכּוֹ.

כֶּסֶף נִבְחַר

רבי אבי עזרי זלגי מרגליות זצ"ל

מכּה רַעְהוּ בִּלְשׁוֹן הַנְּסִתְרָת מִתַּחַת שְׁתֵּי חוּמוֹת שֶׁל הַכֹּה

פִּרְשׁ רִשְׁי עַל לְשׁוֹן הָרַע נֹאֲמַר [וכו']. וְנִרְאָה דְּהִכְרַח לְפִרְשׁ כֶּסֶף, מִשׁוּם דְּלְכֹאֲרֵיהּ יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּמֵאֵי דְקָאֲמַר 'בְּסִתְרָא', סִתְרָא הָיָה לִיָּה לְמִימַר, מֵאֵי בְּסִתְרָא. אֲלֵא נִרְאָה דְּדָבַר זֶה דְּבָרוּ רַז"ל (ערכין טו:): בְּפִסְוִיק (תהלים קכ א) 'מֵה יִתֵּן לָךְ וּמֵה יִסִּיף לָךְ לְשׁוֹן רַמְיָה', אָמַר הַקַּב"ה בְּנִהַג שְׁבַע עוֹלָם אֲדָם רוּצָה לְהַקִּיף חוּמָה סָבִיב לְעִיר לְהִיּוֹת לָהֶם לְמַגֵּן וּלְמַחְסֵה, אִם אֵינּוּ מִשְׁמַר הַעִיר בְּחוּמָה אַחַת מְקִיף אוֹתָהּ בְּשְׁתֵּי חוּמוֹת, וְלְשׁוֹן זֶה הַקֶּפְתִּי אוֹתָהּ בְּשְׁתֵּי חוּמוֹת דְּהֵינּוּ הַשְּׂנִיִּים וּשְׁפָתֵי, וְאָף עַל פִּי כֵּן אֵינּוּ מוֹעִיל.

וְאִם כֵּן הִלְשׁוֹן הִיא מְקַפֵּת בְּשְׁתֵּי חוּמוֹת, לְכַף אָמַר 'אָרוּר מַכָּה רַעְהוּ בְּסִתְרָא', דְּהֵינּוּ לְשׁוֹן שְׁהֵי נִסְתַּר בְּשְׁתֵּי חוּמוֹת, לְכַף פִּרְשׁ עַל לְשׁוֹן הָרַע נֹאֲמַר, דְּהֵינּוּ שְׁמַכָּה אֶת

בְּסִתְרָא, הֵינּוּ הַסִּתְרָא וְהַנְּעָלָם מִן 'רַעְהוּ', וּמִרְמֹז שְׁפִיר עַל לְשׁוֹן הָרַע, וְדַבְרֵי פִי חֶכֶם חֵן.

כּל יִשְׂרָאֵל נִחְשָׁכִים 'רַעִים' לְגַבֵּי עוֹן לְשׁוֹן הָרַע

אִי נִמִּי בְּאִפְּן אַחַר, מִשׁוּם דְּרִשְׁי פִּרְשׁ עַל פִּסְוִיק (שמות ב יג) 'וַיֹּאמֶר לְרָשָׁע לְמָה תִּכָּה רַעְדָּךְ רָשָׁע כְּמוֹתְךָ, שְׁהֵי דָתָן וְאַבְיָרִים. לְפִי זֶה קָשָׁה קוּשְׁיָא עֲצוּמָה אִיף אָמַר 'מַכָּה רַעְהוּ' וְלֹא קָאֲמַר 'מַכָּה אִישׁ' סָתָם, 'רַעְהוּ' מִשְׁמַע רָשָׁע כְּמוֹתוֹ הוּא דְּאֵינּוּ רִשְׁאֵי לְהַכּוֹת אֲבָל לְאַנְשִׁים צְדִיקִים מִתָּר לְהַכּוֹת ח"ו, וְכִי הִתְרָה הַרְצוּעָה לְהַרִים יָד וּלְגַע בְּמִשִּׁיחַ ה', מִשׁוּם דְּזַה הַמַּכָּה בְּרֹדָי רָשָׁע, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַז"ל (סנהדרין נח:): אֲפִלוּ בְּהִרְמַת יָד נִקְרָא רָשָׁע, נִמְצָא אִיף אָמַר 'רַעְהוּ'.

אֲלֵא עַל כְּרַחֲךָ מוֹכַח דְּקָאֵי אֲלְשׁוֹן הָרַע שְׁיָד שְׁפִיר 'רַעְהוּ', מִשׁוּם דְּאָמְרוּ רַז"ל (כ"ב קסא): רַבֵּן בְּגִזֵּל, וּמַעוּט בְּעִרְיוֹת, וְכֵלֵן בְּלְשׁוֹן הָרַע, סְלִקָא דְעַתָּה, אֲלֵא בְּאַבְק לְשׁוֹן הָרַע אֵין אֲדָם נִצּוּל מֵהֶם. נִמְצָא לְגַבֵּי לְשׁוֹן הָרַע הוּי כֹּל יִשְׂרָאֵל רַעִים מִשׁוּם שְׁאֵין אֲדָם נִצּוּל מִזֶּה, חֵן הַרְבֵּה וְהֵן מַעֲט מִכֹּל מְקוּם נִקְרָא רַעְהוּ, וּמוֹכַח רִשְׁי שְׁפִיר עַל לְשׁוֹן הָרַע, מִדְּקָאֲמַר 'רַעְהוּ' מִשְׁמַע רָשָׁע כְּמוֹתְךָ כְּנ"ל, קִשְׁיָא קוּשְׁיָא הַנְּ"ל אִיף מִשְׁמַע רַעְהוּ דְּנִקְרָא רָשָׁע הוּא דְּאֵינּוּ רִשְׁאֵי אֲבָל צְדִיקִים מִתָּר, אֲלֵא עַל כְּרַחֲךָ עַל לְשׁוֹן הָרַע נֹאֲמַר, וְשְׁיָד שְׁפִיר רַעְהוּ.

בְּדַרְךָ אֲלְשׁוֹן

רבי אברהם ב"ר ברוך מזאמניץ זצ"ל
שמעון הכה את יוסף בסתר, ולא רצה משה לקללו ולחזור לכרכו

כְּרִשְׁי, אָרוּר מַכָּה רַעְהוּ בְּסִתְרָא עַל לְשׁוֹן הָרַע נֹאֲמַר וְכו', יִ"א אָרוּרִים נֹאֲמַר כָּאן, וְכַנְגַּד שְׁמַעוֹן לֹא אָמַר מִשׁוּם שְׁלֵא רַצָּה לְכַרְכוֹ לֹא רַצָּה לְקַלְלוֹ.

וְאָמְרוּ חַז"ל (שבועות לו.) 'אָרוּר בּוֹ, קָלְלָהּ בּוֹ, נְדוּי בּוֹ'. וְזֶה לֹא יֵצֵא מִפִּי אִישׁ אֶחָד, כִּי אִם בְּהִסְמַכְתָּ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּצַרוּף הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם כְּדַכְתִּיב בַּקְּרָא, וְהָרִי הוּא מְכַלָּה הַשְּׁפָעָתוֹ.

וְאִם הָיוּ שׁוֹמְעִים לְדַבְּרִי, הֵייתִי מֵיַעַץ לָהֶם יוֹתֵר, שִׁישְׁמְרוּ עֲצָמָם בְּזִהּרוֹת יִתְּרָה מִזֶּה הַחֲטָא, וּבִפְרָט מִלְעֲשׂוֹת בְּפַעַל מַעֲשֵׂה רַע לְחַבְרוֹ, מַעֲנִין גָּזֵל וְחִמְס וְאוֹנָאָה וְכִיּוֹצֵא בּוֹ, שׁוֹנֵה בְּוֵדָאֵי גוֹרֵם גְּדוֹל שִׁיתְבַּזְּבוּוּ נַכְסָיו עַל יְדֵי זֶה וְיִרְדּוּ לְטִמְיוֹן, שְׂאֵז בְּוֵדָאֵי יִתְּבַרְכוּ נִכְסֵיהֶם יוֹתֵר מִכָּל הַסְּגֻלוֹת, וְכִמּוֹ שְׂדִידֵע, שְׁכַל הָאָרוּרִים פִּתְחוּ מִתְחַלָּה בַּבְּרַכָּה (סוטה לב.), וְאָמְרוּ 'בְּרוּף אֲשֶׁר לֹא יָבֵה אֶת רַעְהוּ' וְכָל יִשְׂרָאֵל עָנּוּ עַל זֶה אָמֵן, וַיְבֹדָאֵי תַתְקִים הַבְּרַכָּה הַזֹּאת.
(ח"ב פ"ט)

חִבְרוּ בְּלִשׁוֹן הָרַע שֶׁהוּא בְּסִתְרָ וְהִקְפָּה בְּשִׁנֵּי חוֹמוֹת, וְאָף עַל פִּי כֵּן הוּא אוֹמֵר לְשׁוֹן הָרַע.

שְׁמִירַת הַלִּשׁוֹן

רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵאִיר בֵּהֵן מֵנַאדִין זצ"ל

כָּל הַסְּגֻלוֹת וְהַבְּרָכוֹת אֵינָן יְכוּלוֹת לְסִיעַ לְאָדָם הַמְּרַגֵּל בַּחֲטָא לְשׁוֹן הָרַע וְרַכִּילוֹת

וּבְכַאֲמַת לְפָלֵא הוּא בְּעֵינֵי, שֶׁטָּבַע בְּנֵי הָאָדָם לְחַפְּשׁ סְגֻלוֹת וּבְרָכוֹת מֵאֲנָשִׁים גְּדוּלִים לְהַצְלִיחָה עַל פְּרִנְסָה, וְמֵה יוֹעִילוּ לָהֶם כָּל הַסְּגֻלוֹת וְהַבְּרָכוֹת אִם ח"ו הוּא מְרַגֵּל בְּזֶה הַחֲטָא שֶׁל לְשׁוֹן הָרַע וְרַכִּילוֹת, הָרִי לֵשׁ עַל זֶה אָרוּר מִפְּרָשׁ בַּתּוֹרָה 'אָרוּר מִכֵּה רַעְהוּ בְּסִתְרָ', דְּקָאֵי עַל לְשׁוֹן הָרַע כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י,

מַעֲשֵׂי צְדִיקִים

תִּנְאֵי הַתְּפִתְחוֹת טְבֻעִיִּים וּבְרִיאִים. חַיֵּי הָאָמָה בַּתְּפּוֹצוֹת, כְּרוּכָה בָּהֶם סַפְנָה רוֹחֲנִית וְחִמְרִית, רוֹחֲנִית עֶקֶב הַטְּמִיעָה, וְחִמְרִית עֶקֶב הָאֲנִטְשִׁמְיוֹת.

שְׂאֵלָם הַרְבֵּי, 'וְלָמָּה דִּוְקָא בְּפִלְשְׁתִּינָא', הֵם תִּמְהוּ עַל הַשְּׂאֵלָה וְעָנּוּ, "הֲלֹא פִלְשְׁתִּינָא אֲרַצְנוּ הִיא", "הֲכִי יֵשׁ לָכֶם מַסְמְכִים הַמְעִידִים שֶׁפִּלְשְׁתִּינָא אֲרַצְנוּ הִיא", שְׂאֵלָם, עֲמָדוּ הֲלָלוּ נְבוּכִים, וְשִׁתְּקוּ.

נַעֲנֶה הַרְבֵּי וְאָמַר, "הַפְּסוּקִים בְּפְרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ, פְּרִשְׁת כִּי תבּוֹא, 'וְהָיָה כִּי תבּוֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נוֹתֵן לָךְ נַחְלָה וִירִשְׁתָּהּ וְיִשְׁבְּתָהּ בָּהּ, הֵם הַמַּסְמְכִים שֶׁלָּנוּ הַמוֹכִיחִים אֶת בְּעֻלוֹתֵינוּ, שֶׁקִּבְּלָנוּ אֶת הָאָרֶץ בְּמִתְנָה.

אוֹלָם בְּשִׁטְר הַמַּסְמָךְ יִשְׁנֵם תִּנְאִים שׁוֹנִים, הַמִּתְנִים אֶת הַמִּתְנָה, כְּתוּב מִפּוֹרֵשׁ מֵה

וְהָיָה כִּי תבּוֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נוֹתֵן לָךְ נַחְלָה וִירִשְׁתָּהּ וְיִשְׁבְּתָהּ בָּהּ (כו א)

סִפּוּר הַרְה"ק הָאֵהֱלִי יַעֲקֹב מִהוֹסִיאִטִין זִיע"א, "בְּשִׁנַּת תַּרמ"ג, חֲזַר אָבִי הַרְה"ק רַבִּי יִצְחָק מְבוֹהוּשׁ זִיע"א מְלִיפְצִיג, אֵלָיָה נָסַע לְהִשְׁתַּטַּח עַל צִיּוֹן אָבִיו הַרְה"ק רַבִּי שְׁלוֹם יוֹסֵף מְרוֹזִין זִיע"א לְרַגֵּל יוֹם הַהַלּוּלָא שֶׁחָל בִּי"א אֱלוֹל, וְהַתְאַרַח בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ פְּרִשְׁת כִּי תבּוֹא בְּעִיר קְטוֹבִיץ.

בַּעֲת שֶׁהוּא בְּעִיר, נִכְנָסוּ לְחַדְרוֹ אֲנָשִׁים נְשׂוּאֵי פְּנִים מַחְשׁוּבֵי הַקְּהֵלָה שֶׁהָיוּ חַבְרֵי אֲגֻדַּת בְּנֵי בְרִית שֶׁל הַצִּיּוֹנִים, מִסְתַּרְתֵּם הֵיטָה לְדַבֵּר אֵתוֹ עַל תְּנוּעַת חֲבַת צִיּוֹן, לְבַקֵּשׁ אֶת תְּמִיכָתוֹ.

הַרְבֵּי בְּקוֹשׁ מֵהֶם לְבֹאֵר לוֹ אֶת מֵהוּת וְכוּוֹן הַתְּנוּעָה, וְהֵם הִשִּׁיבוּ כִּי הַמְּטַרָה הִיא לְעֲשׂוֹת בֵּית לְאָמָה הַיִּשְׂרָאֵלִית, שִׁיחִיו תַּחַת

הרבי בטבוק ואמר, "אה, ריח של בכורים".
(החכמה מא"ן)

ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי ה' (כו י)

בשל זְהִירוֹתוֹ הַרְבֵּה שֶׁל הַרְה"ק רַבֵּי צְדוֹק הַכֹּהֵן מְלוֹבְלִין זִיע"א לְהַמְנִיעַ מִהֲנֵאָה בְּמִמּוֹן אַחֲרִים, מְעוֹלָם לֹא קָבַל פְּדִיוֹת מַחְסִידָיו, מִפְּדִיוֹן אֶחָד הָיָה נִהְנֶה, וְהוּא "פְּדִיוֹן הַבּוֹ", זֹאת מַחְמַת שְׁבִהוּתוֹ כִּהּוֹ, זָכְתָה לוֹ הַתּוֹרָה מְמוֹן זֶה.

מנכספי פְּדִיוֹן הַבּוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ הָיָה אֶךְ וְרַק לְצַרֵּךְ רִכִּישֵׁת סִפְרִים לְתַלְמוּדוֹ, עֲבוּר צָרְכֵי מַחְיָתוֹ הַסְּפִיקָה לוֹ הַכִּנְסַת הַרְבֵּנִית, מַחְנוּת בְּגָדִים יְשֻׁנִים שֶׁהֵיְתָה בְּרִשׁוּתָהּ.

כְּשֶׁנִּפְטְרָה הַרְבֵּנִית רָצוּ הַחֲסִידִים לְתַמְנֶךָ בּוֹ בְּיַד רַחֲבָה, אֶךְ הוּא סָרַב וְלֹא קָבַל. אֶחָד מַחְסִידָיו הַתְּנַדֵּב לְהַמְשִׁיךְ לְסַחֲרוֹ בַּחֲנוּת, לְכַךְ הִסְכִּים הַרְבֵּי בִּתְנָאֵי שִׁיתָן לוֹ רַק כְּדֵי סְפוֹק צָרְכָיו שֶׁהָיוּ מוֹעֲטִים מְאֹד, סְעוּדָה אַחַת לַיּוֹם מְדֵי עֵרֵב שֶׁהִכִּילָה תָה וְלַחְמֵינָהּ, אוֹ מְעַט תְּבַשִּׁיל גְּרִיסִים.

חסידי אֶחָד רָצָה לְהַנּוֹתוֹ בְּבִקְבוֹק שְׁמוֹ זִית זָךְ וְקִפְסַת דָּגִים יְקָרָה, כִּיּוֹן שֶׁיָּדַע שֶׁהַרְבֵּי לֹא יִקְבַּל מִמּוֹ, הִתְחַכֵּם וְאָמַר, אֲנִי מְבִיא בְּכוּרִים כְּמֵאֲמֹר חֲכָמֵינוּ ז"ל (מְנוּבוֹת סָה): 'כֹּל הַמְּבִיא דוֹרוֹן לְתַלְמִיד חֲכָם כְּאִלוֹ מְבִיא בְּכוּרִים'.

מאחר וְהִזְכִּיר הַחֲסִיד אֶת מְאָמְרוֹ הַגְּמָרָא, קָבַל הַצְּדִיק אֶת הַמַּתְנָה מִפְּנֵי חֲרָדְתוֹ הַגְּדוֹלָה לְכֹל דְּבַר מִדְּבַרֵי חֲכָמִים. אוֹתָהּ שִׁבְתָּ לִיד הַשְּׁלָחוֹן פֶּתַח שִׁיחָתוֹ מֵעֵינָן זֶה וְאָמַר, 'כֹּל הַמְּבִיא דוֹרוֹן לְתַלְמִיד חֲכָם כְּאִלוֹ מְבִיא בְּכוּרִים', הִכִּי תַלְמִיד חֲכָם אֲנִי.

יְהִיו הַתּוֹצְאוֹת אִם הַתְּנָאִים לֹא יִקְיָמוּ, שְׁכֹן כְּלָנוּ יוֹדְעִים שֶׁהַכֹּל אֲרַע בְּדִיוֹק כְּפִי שְׁכָתוֹב, הָיוּ גוֹיִם גְּדוֹלִים, וּבְרִשְׁעַת מַעֲשֵׂיהֶם גְּרָשָׁם ה' מֵאַרְצוֹ.

ובכן, הָאֲמָנָם עֲצוּמִים אִתָּם מֵאֲלֵה שְׁבַגְלָל מַעֲשֵׂיהֶם גָּרְשוּ מִן הָאֶרֶץ, הַהֲנֵכֶם יוֹתֵר חֲכָמִים מֵאֲלֵה שְׁכָבֵר נִחְלוּ אֶת הָאֶרֶץ וְהִשְׁתַּרְשׁוּ בָהּ, וְלֹא יָכְלוּ לְהַחֲזִיק מֵעַמֵּד, הִכִּי הֲנֵכֶם גְּבוּרִים מֵהֶם, שְׂאֲתָם אוֹמְרִים לְרַכְּשָׁהּ.

חברי הַמְּשַׁלַּחַת נֶאֱלָמוּ דָם וְלֹא הָיָה בְּפִיהֶם מַעֲנָה. "כְּאֲשֶׁר רָאִיתִי שֶׁחִלְשָׁה יָדְעָתֶם", סִפֵּר הַרְבֵּי, "לֹא זֹאת הֵיְתָה כּוֹנֵנִית", אֲמַרְתִּי לָהֶם, "יָדוּעַ תִּדְעוּ כִּי עֵינָי יֵשׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מֵעַסִּיק אוֹתִי זֶה מַכְבֵּר, בַּעֲצָתִי וּבִיזְמַתִּי עָלוּ יְהוּדִים מְרוֹמְנֵיהּ וְיִסְדּוּ אֶת הַמוֹשְׁבָה רֹאשׁ פְּנֵה, אִם תִּנְהַלּוּ אֶת הַיֵּשׁוּב עַל פִּי הַתּוֹרָה, תוֹכְלוּ לְקַבֵּל אֶת תְּמִיכְתִּי". (אֵהֱלִי יַעֲקֹב - י' אֵלוֹל)

וְלִקְחַת מְרֵאשִׁית כֹּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תְּבִיא מֵאַרְצְךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ וְשַׂמְתָּ בַשָּׂנָא וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְשָׁבוֹן שְׁמוֹ שָׁם (כו ב)

כידוע, הַתְּקַרְבַּ הַרְה"ק הִישְׁמַח מִשָּׂה זִיע"א אֶל רַבּוֹ הַרְה"ק רַבֵּי יַעֲקֹב יֶצְחָק מְלוֹבְלִין זִיע"א, עַל יְדֵי חֲתָנוּ הַרְה"ק הָאֲרִיָּה רַבֵּי עֵילָאֵי זִיע"א.

בנסיעתו הַשְּׁנֵיָה שֶׁל הִישְׁמַח מִשָּׂה לְרַבֵּי מְלוֹבְלִין, שֶׁלַח עֵמוֹ מֵאֵן דְּהוּא טַבֵּק לְהַרְחִיק מִמֶּתְנֵה לְרַבֵּי. הָיָה זֶה 'פְּרִיִּסִישְׁעֵר טַבֵּק', שֶׁהָיָה חֲשׁוֹב מְאֹד.

בדרך חֲשַׁב הִישְׁמַח מִשָּׂה, אֲמָרוּ חַז"ל (מְנוּבוֹת סָה): 'כֹּל הַמְּבִיא דוֹרוֹן לְתַלְמִיד חֲכָם כְּאִלוֹ מְבִיא בְּכוּרִים', לֹא כְּתוּב כֹּל הַנּוֹתָן, אֲלֵא כֹל הַמְּבִיא, מִכָּאֵן שֶׁהַחֲשִׁיבוֹת תְּלוּיָהּ בְּמִבְיָא. כְּאֲשֶׁר הִגִּישׁ לְרַבֵּי אֶת הַדּוֹרוֹן, הָרִיחַ

פרשת כי תבוא

"מה אעשה לה". אמר לו, "אני אמנעה", כשהיתה מקללת זו את בניה, היה עונה אמן אחריה. אמרה, "אם אני מקללת, אין בלבי שיתקומו הקללות בהם".

אמר האישי, "אם תבקשו להם טובות, אומר אמן, אם תבקשו להם רעות, אומר אמן", ומנעה מהקללות. אמרו לו, "אם היו הקללות מתקיימות כשענית אמן אחריהם, הרי זה גרמא שלך", אמר, "מוטב שאחטא פעם או פעמים, כדי למנע ממנה. ועוד, קדם שאני עונה אמן אחר דבריה אני אומר יחיו בלחש, ועונה 'אמן' בקול רם". (ספר חסידים סימן תפ)

ואמר כל העם אמן (כו טז)

בנית עריכת הסדר של ליל יום טוב ראשון של פסח, התפרצו שוטרים לבית הרה"ק **רבי אברהם מטריסק** זיע"א בעל **המגן אברהם**, לקחתו למאסר, בעקבות הלשנה של אנשי רשע.

הרבי הרגיע את סובביו ואמר כי לא יקחוהו עתה, בזמן נשגב זה, וכן הוה, השוטרים הגיעו בשנית לבית בימי חול המועד, והרבי ישב במאסר בעיר אוסטריאה. באותו בית כלא נאסר אותה עת הרה"ק **רבי יעקב יוסף מאוסטריאה** זיע"א, אף הרשעים מנעו מהם לראות זה את זה.

המגן אברהם ישב בבית האסורים עד יום ל"ח בעמר, בספרו מגן אברהם, יש תורה לרגל סעודת הודאה שערך ביום זה.

מחמת שהרבי השתוקק לשמע ברכות השחר כדי לענות אחריהם אמן, הביאו ילד קטן שהיה לו קול גדול, העמידוהו מדי בקר

אחר הוסיף ואמר, לומר שלא למדנו, אי אפשר, הרי למדנו, אבל מה לנו אם למדנו, הלא אמרו חכמינו ז"ל (יומא עב:) על הפסוק (משלי יז טז), 'למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין', "זה הלומד תורה לאינו מקימה".

אחר ששים וקם מעם שלחנו, נגש אל הרבי אחד ממקרביו והתאונן, "כלנו הזדעזענו למשמע דברים אלה מפי הרבי".

השיבו הרבי, "הכי בשביל כך עלי להיות שקרן, אם קבלתי מידי האיש את המתנה, משמע שאני תלמיד חכם, מאחר ואני איני סבור כך, מכרח הייתי לומר את האמת בפני כולכם". (מגדולי התורה והחסידות)

ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך (כו יא)

ביערסלאוו התגורר חסיד בעלזא בשם ר' יוס'לה מלמד, שהיה שרוי תדיר בשמחה ובטוב לב. לזמנים ספר, כי היתה תקופה בה חש שחסרה בקרבו השמחה. נסע לרבו הרה"ק **רבי ישכר דב מבעלזא** זיע"א, והתאונן לפניו על שאין בו השמחה שהיתה לו בעבר.

שאלו רבי ישכר דב איזו מסכת הוא לומד כעת, והוא ענה, "מסכתא בבא קמא". הורהו הרבי, למד מסכת בבא קמא עם פרוש 'פני יהושע', ואז תהיה בשמחה. (אגודא דב"ה ילולי)

וענו כל העם ואמרו אמן (כו טז)

לאשה אחת היו לה בנים והיתה מקללת אותם תמיד, אמר בעלה לאיש אחד,

בהיותה בפרנקפורט, והיה נוכח כאשר נכנסו הנאצים ימ"ש לישיבה סמוך לתחלת תפלת שחרית, בידיהם כלי משחית להכות את הבחורים במכות נמרצות, ואף פצעו מספר בחורים.

יצא לקראתם רבי משה כשהתפלין בראשו, אש קדש נכרת על פניו, והרים זעקה, "רבוננו של עולם, לאיזה מדרגה באנו, הלא הכתוב אומר 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך', ודרשו חז"ל (מנחות לה:): 'אלו תפלין שבראש', מדוע אצלנו לא כך הוא". כשראוהו הנאצים, חזרו לאחוריהם ונמלטו מהישיבה, ויהי לאות ולפלא. (טעם ודעת)

והותירך ה' אלקיך לטובה בפרי בטןך (כח ב)

בראש חדש ניסן תשי"ט, נערך מעמד הבחינה לתלמידי הישיבה הקדושה לרגל סיום זמן החרף, היה זה במלאת שנה למחלתו הקשה של הרה"ק **האמרי חיים** זיע"א, בחדש ניסן תשי"ח.

בתוך הדברים אמר האמרי חיים, "מובא בשם **החתם סופר** זצ"ל על הכתוב 'והותירך ה' אלקיך לטובה בפרי בטןך', שהש"ת מוסיף לאדם שנות חיים, למען יוכל לגדל ולחנך את בניו בדרך התורה.

אף אני אומר כן" הוסיף האמרי חיים ואמר, "לפני שנה חליתי מאד, אני חושב שהאריכו את ימי, למען אוכל להמשיך לגדל אתכם בדרך התורה. אף זאת בקשתי מכם, שתלמדו בהתמדה רבה, כדי שבשש כף יאריכו משמים את ימי, ואוכל להיות עמכם גם להבא". (טרפי חודש)

סמוך לבית המאסר, שם היה מכריז את ברכות השחר בקול רם, והרבי מעולם לא הכירו ולא ראוהו.

נעבר שנים רבות גדל היגד ויהי לאיש, ביום מן הימים הזדמן לטריסק ונכנס לרבי, שאלו המגן אברהם, "הכי אין אתה פלוני", אחר הסביר הרבי למקורביו, כי הוא הכירו בקולו מאז. (אורח צדיקים - סקווירא)

ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגך כי תטמע בקול ה' אלקיך (כח ב)

משלח תלמיד חכם מארץ הקדש, התארח על שלחנו של **החתם סופר** זצ"ל, ששמח לקראתו, השתעשע עמו בדברי תורה, ואף כבדו בברכת המזון, כשהוא מזכירו את מאמר הגמרא בחלין (פו.), 'כוס של ברכה שוה ארבעים זהובים'.

הלה שטרוד היה בשליחותו, להמציא מזון וטרף עבור בני ירושלים הרעבים ללחם, הגיב בבדיחות הדעת כי מעדיף הוא לקבל ארבעים זהובים. מיד נטל ממנו החתם סופר את הכוס, מנה לידי ארבעים דיגרי זהב טבין ותקיליו, וברך בעצמו.

לאחר מכן כאשר יצא האורח את העיר, נפלו עליו ערלים, שדדו את כספו, ואף הכוהו במקלות, הוא ראה היטב על בשרו, כי אין לזלזל במצות. (נפתלי טבע רצון)

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (כח ו)

דבר נורא ספר הרב גרינפלד ז"ל. הוא למד בישיבה של רבי משה שניידר זצ"ל

הקללות האלה (כח טו)

בקריאת התורה של שבת קדש פרשת כי תבוא, ספר הרה"ק **האמרי חיים** זיע"א. "בשנים עברו נהוג היה שבעלי הבתים מתפללי בית המדרש, התיראו לעלות לתורה לקריאת התוכחה, והיו נותנים עליה זו לשמש בית המדרש.

עקב כף, היו האנשים מתרחקים מתפקיד השמשות". הרבי פסק מעט ואמר, "וכי הגונה התנהגות זו, בעלי הבתים העומדים במזרח, להם אסור לעלות לתוכחה, ואלו השמש חביב לעלות בעליה זו".

בהקשר לכך ספר, כי בעיר שפאלע בעת שחפשו שמש שיעלה לתוכחה, השפיר הרה"ק **רבי אריה לייב** זיע"א, **הסבא משפאלע** עצמו לתפקיד השמש, ועלה לקריאת התוכחה. סיים הרבי והפטיר, "הרבי משפאלע, כחו יפה היה, להפך את פסוקי התוכחה לברכות". (שרפי קודש)

נוהג היה **רבי יעקב מוצפי מבגדד** זצ"ל, לספר מעשה נורא. במשפחה אחת נולד בן, מאז שנולד היה בוכה יומם ולילה, ללא הפוגות.

הרופאים ערכו לו בדיקות שונות, אולם לא הצליחו לעמד על סבת הדבר, גם חכמים ובעלי סגלות לא הועילו, החיים במחצת הילד הפכו לסייט נורא וממשך.

יום אחד הלכה אמו לשוק לערך קניות, ומצאה דף של חמש מטל על הארץ, גחנה והרימה אותו, נשקה לו, נקתה אותו ואמרה, "אולי ישלח הקב"ה רפואה שלמה לבני, על ידי הדף הקדוש הזה".

ונתנה ה' לראש ולא לזנב והיית רק למעלה ולא תהיה למטה (כח יג)

נוהג היה בג'רבא, שאף התלמידי חכמים המפלגים וכלי הקדש לא עשו תורתם קרדם להתפרנס הימנה, ועסקו במלאכות שונות כדי למצא את פת לחמם, כך נהג **רבי יעקב הפהן** זצ"ל שכהן **פראב"ד ג'רבא**, את לחמו מצא מצרפות זהב.

אגב עסקו במלאכת הצרפות, הכיר את דרכי הערבים ומנהגיהם, והיה נותן להם עקיצות מדי פעם. לעתים היה שומע את הערבי שכנו בשוק מתפלל ואומר לו, "אי יא מוחמד, שכחת לקרא את הפתחה", פתיחה לפני התפלה, להבדיל.

פעם שאלו ערבי, "אנחנו רבים מכם, ובתורתכם כתוב אחרי רבים להטות. השיבו, "נכון, אתם רבים, אבל אנחנו למעלה", "מה פרוש", השתומם הערבי, "אם נשב כלנו בכף מאזנים, אנחנו המעטים נעלה למעלה, ואתם הרבים תכבידו ותדרו למטה, בתורתנו כתוב, 'והיית רק למעלה ולא תהיה למטה', ענהו.

שאלו הערבי, "אנו מאמינים במאות ואלפי נביאים, החל מהנביא נח, ויתרו, משה, ולהבדיל בישו מוחמד ואבו כבר, ועוד ועוד, אתם לאורך כל ההיסטוריה, יש לכם רק ארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות". "נכון, אבל חתיכה קטנה של זהב, מכריעה את הכף לעמת מלא השק נוצות", ענהו. (ממדולי הדורות)

והיה אם לא תשמע בקול ה' אלקיך לשמר לעשות את כל מצותיו וחסותיו אשר אנכי מצוה היום וגו' כל

לא עברה תקופה קצרה, וחגנו של הבית אהרן, הרה"ק רבי אברהם יעקב מסדיגורא זיע"א, גלקח לבית האסורים למשך למעלה משנה, במהלכה אף העמד למשפט, בעקבות הלשנה שכתב וכול עסק בזיוף כספים. (מאורי

(אש)

ידבק ה' בך את הדבר עד פלתו אתך (כח כא)

ספר הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א, כד הוינא טליא והתחלתי ללמד גמרא בעיון, שאלתי את אבי מורי הרה"ק רבי בערצ'י מנדבורנא זיע"א, כיצד אוכל לקיים שויתי ה' לנגדי תמיד, בזמן שאני שקוע בגירסא.

השיב לי אבא מרי, "אף על פי כן, מטל עלך החיוב לקיים", אף לא הבינותי דבריו הקדושים, זה היה בעיני כבלתי אפשרי.

לימים, משנפתחו עיני, הבינותי, כשאדם מבטל עצמו מכל וכל, אינו מכון בפלפולו להנאת עצמו, רק לעשות נחת רוח לבורא ברוך הוא, זוכה שיעמד לנגד עיניו שם הויה ב"ה אף בעת היותו שקוע בלמוד התורה הקדושה במעמקי מחשבתו.

בידוע מכנה התורה הקדושה 'דבר', כלשון הפתוב (תהלים סח ח), 'דבר צנה לאלף דור', זה פרוש הפסוק 'ידבק ה' בך', שתוכל להיות בדבקות השם, להיות השם הויה לנגד עיניך, 'את הדבר', הינו אפלו בעת עיון רב בלמוד תורה הקדושה המכנה 'דבר'.

עד פלתו אתך, אימתי תזכה לקיים זאת, באפן שתבטל עצמך מכל וכל ולא תחשב כלל להנאת עצמך. השי"ת יזכנו לבוא למדרגה זאת, בזכות אבותינו הקדושים. (מאמר

מדיני פרשת כי תבוא)

הגינה לביתה, הכניסה את הדף בתורת קדש ובתפלה שבלב מתחת לכרית של התינוק, ואמרה, "רבנו של עולם, יהי רצון מלפניך שדף קדוש זה מתוך תורתך הקדושה יהיה מועיל כקמיע, עלה לתרופה".

אותו לילה התרחש הפלא, הילד שקע לראשונה בחייו בשנה רגועה וארקה. מאותו יום חל שנוי מפליג בהתנהגותו, עד שהיה כאחד התינוקות.

האב היה נרעש, שאל אצל מי היתה ומפי מי התברכה. האשה בתמימותה הושיטה ידה והוציאה את הדף מתחת לכרית התינוק, ואמרה לבעלה, "הבט וראה מה גדול כחה של תורתנו הקדושה, אשר דף ממנה חולל נפלאות".

האב הביט ונחרד, "מה זאת עשית, הרי זה דף מהתוכחה הנוראה בפרשת כי תבוא". סים הרב מוצפי ואמר, "באו וראו כחה של אמונה תמימה, המהפכת מדת הדיו לרחמים".

(ציצים ופרחים)

ובאו עליך וגו' והשיגך (כח טו)

באישון לילה, חלם הרה"ק הבית אהרן מסארלין זיע"א חלום בו נפל פסוק בפיו מפרשת כי תבוא. הפסוק שנפל בפיו גרם לו עגמת נפש, והוא רצה שייטיבו לו את החלום.

מאחר והיה גזר שלא להוציא מפיו דבר לא טוב, ואפלו בכתב, לקח חמש דברים, קפל את הדף בו נמצא הפסוק, ושלח את החמש המקפל אל הרה"ק רבי יצחק מנשיניו זיע"א.

כל עצם קיומה הוא רק כדי להרחיקנו מן האמות. (דעת תורה)

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בטמחה ובטוב לבב מרב כל (כח מז)

ספר הרה"ק מסלאנים זיע"א, כי בהיותו על אם הדרך שמע אנשים הצוחקים מהחסידים, כֹּאֲשֶׁר אֶחָד אָמַר לַחֲבֵרוֹ בְּלֶעַג דָּבַר תּוֹרָה אוֹתוֹ שָׁמַע מִפִּי הַרְה"ק **רבי מרדכי מלענוביטש** זיע"א.

על הפסוק בתהלים (מנו ה) 'הזרעים בְּדַמְעָה בְּרִנָּה יִקְצְרוּ', פֶּרַשׁ רַבִּי מַרְדְּכַי, 'הַזְרָעִים בְּדַמְעָה', אֵלּוֹ הָאֲנָשִׁים שֶׁעֲבוֹדָתָם מֵתוֹךְ מִרְרוֹת, וְכֵן 'בְּרִנָּה', אֵלּוֹ שֶׁהַעֲבוֹדָה שֶׁלָּהֶם נַעֲשִׂית מֵתוֹךְ שִׂמְחָה, שִׁנְיָהֶם לְבִסּוֹף, 'קִצְרוּ'.

ההבדל ביניהם הוא כי האיש ש'הלוח ילך ובכה', הַרוּחַ שֵׁישׁ לוֹ הוּא, 'נִשְׂא מִשֹּׁךְ הַזְרַע', רַק לִפִּי זֵרִיעַתוֹ וְלֹא יוֹתֵר, אֲבָל הָאֲחֵר שֶׁבֹא יבֹא בְרִנָּה, עֲבוֹדָתוֹ מֵתוֹךְ שִׂמְחָה, הַרוּחַ שְׁלוֹ הוּא 'נִשְׂא אֲלֻמוֹתָיו', הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמָּה שֶׁזֶרַע. סִיִּם הַרְבִּי מִסְלָאנִים וְאָמַר, "דְּבוּר זֶה הִיָּה לִי לִיסוּד בְּעֲבוֹדַת ה' שְׁלִי". (תורת אבות)

הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה (כח מג)

חסיד שבנו הגיע לגיל מצות, וכנס עם בנו חתן הבר מצוה אל הקדש פנימה, אֶל הַרְה"ק **רבי דב גער ממעזריטש** זיע"א. בְּתוֹךְ הַדְּבָרִים בְּרָכוּ הַרְבִּי וְאָמַר, 'הַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ יַעֲלֶה עֲלֶיךָ מַעֲלָה מַעֲלָה'.

כֹּאֲשֶׁר יצאו מן הקדש, הִבִּיעַ בְּפִנֵּי יְדִידָיו אֶת תְּמִיּהָתוֹ עַל הַרְבִּי שֶׁהִפְטִיר וְאָמַר לוֹ פְּסוּק זֶה, וְמָה הִתְפַּנּוּ בְּכֶךָ. הַסְּבִיר לוֹ

והיית לזענה לכל ממלכות הארץ (כח נה)

בטעור חָמֵשׁ שְׁמֹסֵר הַמְשָׁגִיחַ רַבִּי יְרוּחָם לִיְבוּבִיץ זצ"ל לִבְנֵי הַיְשִׁיבָה שֶׁהִגִּיעוּ מוּחוֹץ לְאַרְץ, סִפֵּר דְּבַר נִפְלֵא שֶׁשָּׁמַע מִהֶרֶב מִשְׂאוּוֹיִל, רַבִּי אֶהֱרֹן בֶּאֱמָשֵׁט זצ"ל ה"ד.

בתוך כְּפָר שֶׁכָּלוּ נְכָרִים, הַתְּגוּרֵר יְהוּדִי בּוֹדֵד שֶׁהִתְיָרָא שָׁמָּא יִתְחַבְּרוּ בְּנָיו עִם יְלָדָיו הַנְּכָרִים, לְחַרְדָּתוֹ רָאָה כִּי כָּל שֶׁגֵּעַר בִּילְדָיו וְיִסְרָם בְּשִׁבְט פִּיּוֹ, אוֹדוֹת הַמִּרְחָק הַנְּדָרָשׁ מִילְדֵי הָעֲרָלִים, הֶעֱלָה חֵרֶס בְּיָדוֹ.

נכנס הַיְהוּדִי בַּהֲזַדְמָנוֹת הַקְּרוּבָה לְבֵית שְׁכֵנוֹ הַנְּכָרִי וְאָמַר כְּבָדְךָ אֲגַב, כִּי יְלָדָיו חוֹלִים בְּמַחֲלַת הַשְּׁחִין, וְגוֹפֵם מְלֵא חֲבוּרוֹת וּפְצָעִים. כִּידוּעַ מַחֲלָה זוֹ מְדַבְּקַת מָאֵד, מוּבָן שֶׁאֲחֵר דְּבָרִים אֵלּוֹ, כָּל הַיְלָדִים הַנְּכָרִים בְּרָחוּ הַרְחַק כְּמִטְחוּי קִשְׁת מִילְדָיו, וְשׁוּב לֹא הִיָּה יָרָא פֶּן יִתְעַרְבוּ בְּנָיו עִם יְלָדֵי הַגּוֹיִם.

סיים הָרַב מִשְׂאוּוֹיִל וְאָמַר, "הָאֵב הוּא הַשִּׁי"ת אֲב הַרְחֵמוּ, מִן הַדִּין הָיוּ עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל צְרִיכִים לְמַסֵּר נַפְשָׁם שְׁלֵא לְהִתְחַבֵּר אֶל הַגּוֹיִם, כִּי אֵין קַלְקוּל כְּקַלְקוּל הַהִתְחַבְּרוֹת עִם הַגּוֹיִם, אֲבָל בְּפֶעַל יִשְׂרָאֵל אֵינָם נִזְהָרִים, מַעֲצָמָם אֵינָם מִתְרַחֲקִים מִן הַגּוֹיִם.

מה עֵשָׂה הַקַּב"ה, נָתַן בְּלֵב הַגּוֹיִם שֶׁהֵם יִשְׁנְאוּ אוֹתָנוּ וְיִתְרַחֲקוּ מֵאֲתָנּוּ, כְּכֹל שֶׁאֲנִי נְרוּץ אַחֵר הַגּוֹיִם, הֵם יִבְרָחוּ מֵאֲתָנּוּ, וְהֵם עוֹד מִתְגַּאֲמִים עֲלֵינוּ וְאֲנַחְנוּ בְּעֵינֵיהֶם כְּשִׁפְלִים וְנִבְזִים.

אין סִפֵּק כִּי זֶה הַבְּאוּר לְשִׁנְאָת הַגּוֹיִם אוֹתָנוּ בְּנֵי עַם קֹדֶשׁ, לוֹלֵי הִיָּה הַקַּב"ה מְזַהֵר בְּתוֹכָהּ "וְהִיִּית לְזַעְנָה לְכָל מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ" לֹא הִיָּתָה הָאֲנִיִּשְׁמִיּוֹת קִיָּמַת כָּלָל בְּעוֹלָם,

עיניו למרום והתבונן, ולפתע צעק בקול שיגישו לו כסא לשבת, מיד רצו והביאו מחנות סמוכה כסא לשבתו, בחשבכם שמא הזיק לו המרחץ החם.

שאלה האם להזעיק רופא, "אין צורך", ענה ר"מ, "הניחוני כר", ישב כחצי שעה, ראשו שוען על מטהו ועיניו עצומות, אחר זמן מה שוב הביט למרום וקם לזכרו, ואין אתנו יודע עד מה מסוד הדברים", סים הבן.

לשאלת הצמח צדק ענה הבן בדיוק באיזה ערב שבת ארע הדבר, שחק הרבי באמרו, "הרי באותה שעה נתקמה החפה בזלאביו, במעמד המחתנים הנוראים, הרה"ק בעל התניא זיע"א וְהַרְה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א.

תחת אותה חפה עמד בעל התניא ואמר המאמר 'כי על כל כבוד חפה', ונתקבצו כל המלאכים כבמזמוטי חתן וכלה להאזין לדבריו, ואף אביכם זכה לשמע אותו מאמר. (מגדל עז)

אחד מתלמידי הרבי כוונתו הקדושה, היצר הרע מגיע אל האדם מיד עם הולדו, אבל היצר הטוב מגיע אליו רק במלאת לו י"ג שנה.

נמצא אם כן שהיצר הרע אצלו כבר בבחינת תושב, לעמת היצר הטוב שבא רק עתה וכגר נחשב, זאת היתה כונת ברכתו של המגיד הקדוש, שהגר שבקרבך, הינו היצר הטוב, יעלה מעלה מעלה ויתגבר על היצר הרע. (ציצים ופרחים)

ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לקאות ואזנים לשמע עד היום הזה (כס ג)

בנו של החסיד ר"מ מיאס, נשאל בשעת יחידות מפי הרה"ק הצמח צדק מליובאוויטש זיע"א, האם זכור לו ספור מאביו, ר"מ. אחר שהרהר זמן מה השיב הבן, שישכח הוא לספר ספור, אף אינו יודע פשרו של דבר, רק דברים פהויתו.

"בסוף ימיו חזר ר"מ מן המרחץ בערב שבת קדש, בעברו דרך השוק ביאס, נשא

מלוה מלכה

ספורים מהבעל שם טוב והגמלינו

מימים שהיה רב יוסף גאון דורש, היה בא אליהו הנביא זכור לטוב לשמע את שיעורו. ומעשה שהיה כן היה, רב יוסף היה חסיד טובא וזקן מאד. יום אחד אמר לרבנו שהיו יושבים צפופים מאד, "פנו מקום לידי לגברא סבא, שבא לכאן ומבקש לשבת לידי".

שלא פחלק מקודמיו, נוהג היה ראש הישיבה רב יוסף בן שלמה גאון זצ"ל, מחכמי הדור השלישי של תקופת הגאונים, להמנע מלמסר שעור לתלמידים מדי יום, כי אם רק בירחי פלה. בשאר ימות השנה פעמים היה הוא דורש בבית המדרש, פעמים האב"ד, ופעמים חכם אחר.

מלוה מלכה

שהוא חשד בכשרים, ולא עוד, אלא גם צוה את משרתו הערל להעניש יהודי על לא עול בכפו.

המוזג ישב מיד על סוסו ורכב במהירות, אולי יספיק להדביק את משרתו. בדרך נפגשו, והמשרת הודיע למוזג מתוך שביעת רצון שקים את מצותו. המוזג נכנס אל היער, ומצא את רבי אלימלך עומד בתפלה וצועק אל ה', "רבנו של עולם, לא אתפלל מנחה, כל עוד אין אתה מכבה את האש".

לב המוזג נמס בקרבו, לפניו איש אלקים קדוש, אותו חשד בגנבה, ואותו הלקה. משרתו הערל המוזג נפל והשתטח לרגלי רבי אלימלך, ובקש את סליחתו, המוזג שב בתשובה שלמה, והתחרט על חטאיו. (תולדות רבי אלימלך מליז'ענסק)

נשתתק הרה"ק רבי נחום מטש'רנוביל זיע"א לרבו הרה"ק הבעל שם טוב הקדוש זיע"א, והגיע אליו בשבת הראשונה, היה זה פרשת פי תבוא, והוא היה ידוע חלי ומכאובים ר"ל.

נקריאת התורה כבדו את רבי נחום בעליה של פרשת התוכחה, והבעל שם טוב שמש כבעל קורא.

אחר הקריאה סח רבי נחום, כי מיד כשהתחיל הבעל שם טוב את קריאת התוכחה, הרגיש בכל תוכחה שיצאה מפי הבעל שם טוב כיצד אבר אחר אבר הולך ומתפרא, עד שבסיום הקריאה יצא בריא ושלם, ולא הרגיש יותר את המכאובים. (ציצים ופריים)

פנו החכמים מקום, כאשר התבוננו ולא ראו אף אדם שבא ויושב, הבינו שאלהיו הנביא הוא, הצטמצמו יותר ופנו לו מקום הרבה.

מאותו יום בשל אותו מעשה, מנהג ישיבת פומבדיתא שמשאירים מקום פנוי בצד ימין של ראש הישיבה, אין אחד שרוצה לשבת שם מחמת כבודו של אליהו, שמה אף עתה ירצה לבוא ולשמע תורה, ולא ימצא מקומו פנוי. (אגרות רב שריא גאון)

בשנות גלותו, נכנס הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א לבית מזיגה לטל את ידי, נטלן ויצא. בעת שנכנס, הוציאו בני הבית פת מן התנור, והניחו את הפירות על גבי השלחן, בינתיים נכנס נכרי, גנב אחד הפירות, ונעלם.

לאחר שמונו את הפירות ומצאו שחסר אחד, נזכרו בעני שהיה בבית לפני כן, ונמנו וגמרו שהוא אשר גנב את הפך. המוזג בא לכלל פעם, צוה על משרתו לרדף אחר העני ולהחזיר את הגנבה, ולהענישו על כך.

המשרת הערל שש לקים את השליחות, מהר לרדף אחר העני והדביקו ביער הקרוב, חפש באמתחתו ולא מצא. רבי אלימלך כחש בגנבה ולא הודה על חטא שלא חטא, אבל המשרת הרשע לא האמינו, ונהנה להפליא בו את מכותיו.

בינתים נפלה דלקה בבית המוזג, ולא יכלו לכבות אותה. צצה מחשבה במחו של המוזג, אין זאת אלא ענש מן השמים,

מילין קורין והיודשים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצרא שליט"א

מִי־הָתָא

חֲזוּלָתָא

חֲזוּלָתָא דְאֲוֹרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

מסירות נפש בעקבתא דמשיחא

מפיו. וצריך להבין הרי אדם פשוט אין לו כל השגה בצורת מלאך, וכיצד יוכל לדעת האם רבו דומה למלאך, ויש שפירשו ש'מלאך' היינו הדורות הראשונים שהיו לפנינו, כמו שאמרו חז"ל 'ראשונים כמלאכים', ואם הרב משתדל להידמות לרבותינו הראשונים ולמסור שמועותיהם לדורות הבאים, אז הוא דומה למלאך וראוי ללמוד תורה מפיו, אבל אם אין הרב מכניע עצמו לרבותיו שקדמו לו אין ראוי לשמוע וללמוד מפיו.

ועל פי זה יש לפרש גם את דברי הגמרא דלעיל 'אם ראשונים בני מלאכים או בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים או כחמורים', שאם אנו נכנעים בפני הדורות הקודמים והם דומים בעינינו כמלאכים, אזי אנו חשובים לכל הפחות כבני אדם, אבל אם אין אנו מתבטלים לדורות הראשונים והם דומים בעינינו כבני אדם, אזי אנו במדרגה נמוכה עוד יותר ואיננו דומים אלא לחמורים. אם כן אף אם נוכחנו לראות וכמעט אי אפשר להגיע בדורות הללו להשגה של ממש בעבודת ה', יש לנו להתבטל לדורות הראשונים שעבדו במסירות נפש וללמוד מהם גם לדורנו אנו, שאין לנו עצה ותבונה אלא למסור נפשנו לזכות להתקרב לאבינו שבשמים, כי התורה איננה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה.

וכך נדרש הפסוק **הסכת ושמע ישראל** כתתו עצמכם על דברי תורה, ועל ידי זה זוכים להמשך הפסוק **היום הזה נהיית לעם לה' אלקיך**, שבכל יום יהיה בעיניך כאילו היום באת עמו בברית, והעצה בימי החשכות לקיים דברי המשנה (ברכות ב.) 'מאימתי קורין את שמע בערבין', להתחזק בקבלת עול מלכות שמים במסירות נפש בזמני הערב בסוף הדורות, ורק באופן זה אפשר להחזיק מעמד

וידבר משה והקהנים הלויים אל כל ישראל לאמר הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם לה' אלקיך (כו ט). דור עקבתא דמשיחא הוא זמן קשה בכל הנוגע לעבודת ה', וגם נשמות ישראל שבדור זה הם נשמות נמוכות ושפלות ביחס לנשמות ישראל בדורות הקודמים, וידוע גודל הדורות הראשונים אשר היו גדולים בשיעור קומתם מן האחרונים, כדברי חז"ל (ברכות לה:) לא כדורות הראשונים דורות האחרונים, ולעולם הראשונים המה במעלה יתירה וגבוהה על פני האחרונים, וכלל שחולפים הדורות כך הם מתמעטים והולכים.

הכנעה לדורות הראשונים שעבדו במסירות נפש
אמרו חז"ל (שבת קיב:): אם ראשונים בני מלאכים או בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים או כחמורים, דהנה עיקר מעלת עובד ה' היא כפי מידת מסירות נפש שבקברו, להיות מוכן ומוזמן להקריב נפשו ומאודו על קדושת ה', וזוהי מעלת הדורות הראשונים על פני הדורות המאוחרים, כי הדורות הראשונים היו מיוחדים ומוזמנים למסור נפשם על קידוש ה', וכמו שאמרו (ברכות כ.) שהראשונים שהיו רגילים למסור נפשם על קידוש היו זוכים שיעשו על ידיהם ניסים, ואילו הדורות המאוחרים שאינם רגילים למסור נפשם אינם רגילים בניסים.

ועל דורותינו מוטל תמיד להתאמץ לאחוז בדרכי אבותינו והדורות הקודמים, כדי שתהיה לנו שייכות עםם ועם מדרגתם. והנה אמרו חז"ל ('מוק"ז) אמר רבי יוחנן מאי דכתיב (מלאכי ב ז) 'כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא', אם דומה הרב למלאך ה' יבקשו תורה מפיו, ואם לאו אל יבקשו תורה

המשך בעמוד הבא

בדורות הראשונים היו נשמות גבוהות ביותר והיה נדרש מהם עבודה לפי ערך מדרגתם, אבל ככל שמתאחרים הדורות תמנעטת הקדושה בעולם, ומשום כך כל עבודה מועטת יש לה חשיבות מיוחדת בשמים, ואפילו אנה של יהודי שמצטער על מיעוט חלקו בעבודת ה', יש לה חשיבות גדולה ורצויה היא במרום כמו עבודתם של הדורות הקדמונים.

[והרה"ק מאיזביצא ע"ה אמר ששמע דבר חידוש מפי רבו והרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא ע"ה, שיש מעלה מיוחדת לדורות האחרונים על פני הדורות הראשונים, כי אף שבדורות האחרונים המוחות תמנעטתים בכל פעם, אבל נקודת החיים שבלב מתרחבת תמיד ונעשה מוזכר בכל פעם בגלות יותר (פרי צדיק ואתחנן אות כא)].

בעבודת ה' בגלות עד שנזכה לזמן הבוקר והאור בבוא הגאולה.

חשיבות דורות השפלים

ואם ישאלך אדם שכשמתבוננים בגודל עבודתם של הדורות הקדומים אפשר לבוא לידי רפיון ובמה נזכה אנחנו לעבודת ה', השב לו שכן שאל רבינו חיים ויטאל ע"ה את רבו האר"י ז"ל, אחרי שראים אנו את גודל מעלת הראשונים, ועד כמה דקדקו על עצמם על פגם קל ומועט, וכמה הרבו להצטער ולהתענות על מיעוט עבודתם לבוראם, אם כן במה נזכה אנו אבות הקיר שאין עבודתינו חשובה למאום בפניהם, ובמה נזכר לפני המלך לחלות פניו בעבודה תמה ונקיה. השיב לו האר"י ז"ל שבודאי

מִלְתָּא דְפְלִיאָה

השומר על צלם אלקים בקדושה ניצל מחיות רעות

וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עֲלֵיהֶם וְיָרְאוּ מִמֶּךָ. (כח, י).

כתב האור החיים: וראו כל עמי הארץ וגו', גם זה הוא מכוון כנגד שמירת מצות לא תעשה, כי כל זמן שהאדם שומר עצמו מהעבירות אין צלם אלקים עובר מעל פניו, וכל הנבראים אדם ובהמה מזדעזעים ממנו, מה שאין כן המתעב מעשיו מעבירין ממנו הצלם, וכמאמר קין (בראשית ד יד) 'והיה כל מוצא' וגו', עכ"ל. כל אדם מישראל חקוק בו צלם אלקים, וכפי מה ששומר עצמו בקדושה ובטהרה כך זוכה שיאר בו הצלם ויסייע לו בכל דרכיו, והוא שכתוב (שם ט ב) 'ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ', כי חיות הארץ מתייראים מצלם אלקים החקוק בו ואינם מזיקים אותו, והוא שמצינו אצל גדולי עולם שהיו הטבע משתנה מפני צורתם הקדושה, כמו שמספרים על בעל האור החיים הקדוש שהשליך אותו מושל העיר לגוב האריות, ובדרך נס התייראו מפניו האריות ולא נגעו בו לרעה.

כל זמן שמשמר אדם עצמו בטהרה צלם אלקים מאיר בפניו והכל יראים ממנו, ורק אם העביר חלילה במעשיו את צלם הקדושה מעל פניו יש לו להתיירא מבעלי חיים, ומעשה בהגאון בעל פני יהושע ע"ה בלכתו בבוקר מעוטף בלית ומעוטר בתפילין בדרכו לבית הכנסת, והנה נקרה אריה מסוכן בדרכו, והגאון ע"ה לא נבהל ולא הפשיל את הטלית מעל פניו, וכאשר ראה האריה את קלסתר פניו הקדושים נפלו עליו אימה ופחד וברח לנפשו.

שר של ים מתירא מן הצדיק

וכך היה מעשה בהרה"ק רבי אלעזר רוקח ע"ה בעל מעשה רוקח, שבעת הפלגתו בים התרגשה סערה כבדה וביקשה להטביע את הספינה בלב ים, כאשר הרגיש הצדיק שכל מאמצי הנוסעים עולים בתוהו והסכנה גוברת והולכת, ביקש לעמוד על גבי הסיפון כשהוא מביטו אל עבר הים, וכעומדו שם הסיט מעט את כובעו באמרו שהוא מבקש להראות לשר של ים את צלם אלוקים שעל פניו, ואמנם מיד בעשותו כן פסקה הסערה ונח הים מזעפון, והיה הדבר לפלא איך שהציל בקדושתו את הספינה על נוסעיה.

א. והוא סוד מה שאמרו (שבת קנא): דאמר רבי רב אבא, אין חיה שולטת באדם עד שנדמה לו כבהמה, שנאמר (תהלים מט יג) 'אדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו'. וראה בוהר הקדוש (יתרו עא): כל אינון בני נשא דלא חטאן קמי מארייהון ולא עבירין על פקודי אורייתא, זיו דיוקנא דלהון לא אשתני מחייו דיוקנא עלאה, וכל ברין דעלמא ועין ורחלין קמיה, ובשעתא דבני נשא עברין על פתגמי אורייתא אתחילף דיוקנא דלהון, וכלהו זעין ורחלין מקמי ברין אחרנין בנין דאתחלף דיוקנא עלאה ואתעבר מניה, וכדין שלטי בהו חיות ברא דהא לא חמו בהו ההווי דיוקנא עלאה כדקחין.

ב. וכמאמר חז"ל (שבת קנא): אין חיה שולטת באדם עד שנדמה לו כבהמה שנאמר (תהלים מט יג) 'אדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו'. ג. ליקוטי שושנים להרה"ק מסאווראן ע"ה (פר' נח ד"ה ונוראם).

ד. וראה בוהר הקדמה (ג): וכיון דדיוקנא דאדם אתרשים ביה שליטי על כל ברין דעלמא כההווי דיוקנא, והא הוא דכתיב (בראשית ט ב) 'ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ וגו', כללו זעין ורחלין מהוואו דיוקנא דאתרשים ביה.

ברזא דאז"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

ויראו ממך - צלם אלקים המבריה כל מזיק

ויראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. (כח י'). דרשו בגמרא (מנחות לה:): אלו תפילין שבראש. התפילין יש בהם ד' בתים, והם כנגד ארבעת החושים שבאדם, ראייה שמיעה ריח ודיבור, והבית הנוסף בתפילין של יד הוא כנגד חוש המישוש, ובכוח התפילין יש ביכולת האדם לקדש את כל חושיו לעבודת הבורא. ומצינו שהתפילין נקראים 'תפארת', לשון פאר, כמו שנאמר בהם (יחזקאל כד יז) 'פארך חבוש עליך', כי על ידי שהאדם מקדש את כל חושיו זוכה לבוא למדת תפארת המורה על השלימות, והיא מידתו של יעקב אבינו ע"ה הכלול מיראה ואהבה.

כיון שהתפילין מקדשות את כל כוחות האדם לפיכך סגולת התפילין שהם מגלים את צלם הקדושה על היהודי המניח אותם, ובזכותם שורה השכינה על היהודי בלי מחיצה, שזה דבר הכתוב **וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך**, ועל שם כן נקרא התפילין אות, כי הם אות וסימן לדביקות ישראל בה', ומכוח התגלות הקדושה נופל פחד ואימה על האומות.

אות השבת כמו התפילין

גם השבת נקראת תפארת, כמו שאנו מזכירים בתפילת השבת 'תפארת עטה ליום המנוחה מזמור שיר ליום השבת', כי בשבת אין מניחים תפילין, כי השבת עצמה היא אות, והיא משלימה את חושי האדם במקום התפילין, וכל מה שהתפילין מתקן בימות החול, מתקנת השבת, שאף היא קרויה אות כמו התפילין וברית המילה, ותמיד יש באדם ב' אותות, כי הברית קבועה לעולם

באדם, ובשבת יש את אות השבת, ובימות החול את אות התפילין, ועל פי שנים עדים יקום דבר. וכן השבת נקראת אות כי היא מעוררת דביקות ישראל בהקב"ה, ומתגלה צלם הקדושה באדם כמו שאמרו חז"ל (ב"ר יא ב), אינו דומה מאור פניו של אדם בימות החול כמו בשבת, וממילא נופל פחד ואימה על הסטרא אחרא ביום השבת.

מאור פנים בשבת מכוח הכתרים של מתן תורה ואין צורך בכתר תפילין

והנה מאור הפנים בשבת הוא מכח הכתרים שקיבלו ישראל במתן תורה כנגד נעשה ונשמע, ואחר חטא העגל ניטלו מהם וניתנו למשה, ובשבת זוכה משה רבינו למאור פנים הראשון כמו במתן תורה, והוא מחזיר את הכתרים לבני ישראל, וזהו שאומרים בנסוח התפילה 'ישמח משה במתנת חלקו', שבשבת זוכה משה רבינו לחזור לאור שהיה לו במתן תורה. וכיון שבשבת זוכים בני ישראל לכתרים שלהם ממתן תורה, לכן אין מניחים תפילין בשבת, כי התפילין הם בבחינת כתר לישראל, וכידוע יש ת"ג תיבות בתפילין, תג פירוש כתר בארמית, וכיון שזוכים לכתרים הראשונים אינם צריכים להניח תפילין.

אל תחזיק טובה לעצמך

הקב"ה זוכר את המצוות והעבירות שהאדם שכח

לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי (כו יג). מסופר כי כאשר פגש האדמו"ר בעל האהבת ישראל מויז'ניץ ע"ה את האדמו"ר רבי יואל מסאטמר ע"ה, הזכיר האדמו"ר מויז'ניץ את מאמרו של **הקדושת לוי מברדיטשוב ע"ה**, על הנאמר בראש השנה 'כי זוכר כל הנשכחות אתה הוא מעולם ואין שכחה לפני כסא

המשך בעמוד הבא

לימודו אמר, ריבוננו של עולם, אפשר אני מן אותן שכתוב בהם (תהלים נ טז) 'לרשע אמר מה לך לספר חוקי' והתמרמר מאוד, והאריך בדברי ריצוי ובכיה ותחנונים.

זו היא העצה שלא לבוא לידי גאות חלילה מהמצוות שעשה, וידע בלבו את אשר אמר **הרה"ק מלובלין** (שם) אין גרוע בעולם כמותי, אפילו אם יאמר לי מלאך השם שאני צדיק, איני מאמין לו. ואם יאמר לו הקב"ה בעצמו שאני צדיק, אאמין לו על אותו רגע ולא יותר, כי בנקל לדחות לשאל תחתית חס ושלום.

ידיעה זו שלא הגיע לתחילת העבודה היא עצמה השער לה'

ניתן להמליץ על כך את מאמרו של **רבינו הקדוש בעל הנועם אלימלך ע"ה** (ליקוטי שושנה ד"ה פתחו) על הפסוק (תהלים קיח יט) 'פתחו לי שערי צדק' וכו', וזה לשון קדשו: דהנה עיקר מדת הצדיקים כך היא, בכל מה שעובד יותר להבורא ברוך הוא, הוא מבין יותר שאינו יכול להגיע אל תכלית העבודה, כי אין סוף בדבר, וזה הוא עיקר הבנת הצדיק שמבין זה שאינו יכול לבוא אל התכלית הגמור והיא היא העבודה.

וזהו שאמר הכתוב 'פתחו לי', פירוש הצדיק אומר שיפתחו לו השערי העבודה לבוא במ לעבוד הבורא, לפי שסובר שלא עשה כלום עדיין ולא פעל בעבודתו כלל עדיין. ומשייבין לו 'זה השער לד', פירוש, היא היא עיקר העבודה לידע זה שאינו יכול לגמור בהעבודה, כי דבר שאין לו סוף ותכלית. ע"כ דברי קדשו. ובהם נשכיל להבין עבודת הצדיקים שלא החזיקו טובה לעצמם ותמיד חשבו שעדיין לא באו לעיקר העבודה, אין זאת אלא מחמת שראו אפסיות האדם אל מול גדלו וחסדיו של הבורא יתברך, ומכל שכן אנו, שאם הראשונים כמלאכים אנו וכו'. ה' יתברך יזכנו להכניע ערפנו ולעבדו יתברך עבודה תמה אמן.

כבודך', שכאשר אדם עושה מצוה ומחזיק את עצמו בגינה ומתגאה, הקב"ה שוכח את המצוה, וכן להיפך אם אדם עובר עבירה חלילה וזוכר מזה ויודע שעליו לתקן מעשיו בבחינת 'וחטאתי נגדי תמיד' (תהלים נא ה), אז ה' יתברך שוכח כביכול מהעבירה שעשה. וזו הכוונה 'כי זוכר כל הנשכחות' הקב"ה זוכר את המצוות שהאדם שכח שעשה אותם ולא החזיק טובה לעצמו, וכן להיפך הקב"ה זוכר אם האדם שכח שעשה עבירה ולא שם על ליבו לתקן את אשר עיוות.

בהבאת הביכורים מתוודה על כך שלא השכיל שאין במעשיו כלום מול חסדי ה' עלינו

ענהו **האדמו"ר מסאטמר** שעתה מחוור לו מה שנאמר בוידוי מעשר **לא עברתי ממצוותיך ולא שכחתי**, ולכאורה בוידוי מזכיר האדם את הדברים הלא טובים שעשה, אם כן מדוע מזכיר את המצוות שעשה. אך בדברי הקדושת לוי מובן, שאמנם עשיתי מצוות אך **לא שכחתי** מהם והחזקתי טובה לעצמי, ולא נתתי אל לבי כי מה לו לאדם אצל בוראו, וכל שאעשה אינו מספיק מול הטובות והחסדים הסובבים אותי, ועל כך מתוודה.

צדיקים גדולים הבינו כי כל שיעשו אינו שווה לחובתנו כלפי ה' יתברך

צדיקים גדולים ועצומים עמלו להחדיר בליבם כי כל אשר יעשו לא ישווה לערך החסדים שמעניק לנו בורא עולם, וגם כשעושה דבר מה, האם יודע אם נתקבל ברצון שמא לא עשהו כראוי או שמא חטא וחטאיו מסתירים ומונעים ממצותו להתקבל ברצון. כך לימדנו **הרה"ק מקאמרנא ע"ה** בספרו **היכל הברכה** (כי תשא רעו:), שהחווה מלובלין הזהיר אותנו להשפיל את עצמו ולעשות תשובה קודם כל תפילה ולימוד. כמו ששמע ממנו תלמיד אחד שאחר חצות קודם

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודת ה' על סדר הפרשה

שמחת התורה ומעלתה

הטובות, וכמו שהעצבות שאיננה עבירה הרי היא מכלה כל חלקה טובה בעבודת ה', כך גם השמחה מגביהה את עובד ה' ומכשירה אותו לכל המעלות הטובות. ולא זו בלבד, אלא כל ההבטחות שמצינו בדברי חז"ל למקיימי מצוות התורה, פעמים שאינם מתקיימות אצל עושי המצוות, וטעם הדבר הוא כי יש והאדם מקיים המצוה כמי שהיא עול וטורח על צווארו, ובאמת שמחה הלב שזכה לקיים מצוות ה' היא תנאי הכרחי בשלמות המצוה, ואין המצוה עולה לרצון כי אם באופן שיהיה עשייתה בלב שמח ובהודאה לה' שזיכהו לעבוד לפניו, ויהיה יקר בעיניו קיום מצוות התורה מכל זהב וכסף שבעולם.

ושמחת בכל הטוב - אין טוב אלא תורה

ובודאי כשזוכה להגות בתורה ובצפונותיה, יתמלא שיר ושבח להקב"ה שזיכה אותו לעסוק בחמדה גנוזה, שהיתה צפונה אצל הקב"ה תתקע"ד דורות קודם לבריאת העולם, והיו מלאכי מרום משתוקקים לקבל אותה, והניח כל שרפי מעלה ונתנה לבניו חביביו, ויודה וישבח להקב"ה על חסדו עמו, כמו שכתוב **ושמחת בכל הטוב אשר נתון לך ה' אלקיך**, ואין טוב אלא תורה (אבות פ"ו מ"ג), והתורה היא טובה שאין למעלה ממנה והיא ערבה על כל טועמיה, 'הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים' (תהלים י"א), כמו שכתב באור החיים: כי אם היו בני אדם מרגישים במתיקות וערבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא היה נחשב בעיניהם מלא עולם כסף זהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם.

תורה לשמה מוסיפה כח באדם

עניין השמחה בלימוד התורה אינו רק תוספת מעלה אלא ממש מיסודות קנין התורה, שכן כאשר בא האדם ללמוד תורה ולהגות בה, צריך לשים כוחותיו ומעייניו רק בה, ודוקא באופן זה

עבודת ה' ביצר הרע - כיצד

וְשִׂמְחָתְךָ בְּכָל הַטּוֹב וְגו' (כו"א). תחילה וראש לכל עבודת ה' ואהבתו הוא מאמר הכתוב הנאמר בכל יום פעמיים באהבה בעת קריאת שמע (לעיל ו ד) 'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך', ודרשו בו חז"ל (ברכות נד.) 'בכל לבבך' בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע. והנה עבודת ה' ביצר טוב מובנת כפשוטה שיעבוד את ה' במידותיו הטובות שניתנו בו מעצם בריאתו, אבל עבודת ה' ביצר הרע הוא דבר תמוה מה היא עבודה זו, הרי טוב יותר שיכבוש את יצרו הרע, ואיזה טוב יוכל לצמוח מן הרע.

החמדה וההתלהבות מכוחו של היצר הרע

פירש הרה"ק המגיד רבי דוב בער ממעזריטש **ע"ה**, שכל כוח החמדה וההתלהבות שבאדם שורשו מהיצר הרע, ואפילו תשוקה לדבר טוב שורשה גם כן בכוח התאוה מן היצר הרע, ואם לא היצר הרע לא היתה שום מציאות של התלהבות ותשוקה בנפש האדם, והרי עבודת ה' המעולה צריכה להיות בשמחה והתלהבות, כמו שכתב ברמב"ם (סוכה ולולב פ"ח ה"ו): השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר (להלן כח מז) 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב'. ולכן שלימות העבודה היא שישבי האדם גם את כוחות היצר הרע אל הקדושה, ויהפוך את כל כוח התאוה שבקרב אל הקדושה ויעבוד את ה' בשמחה ובהתלהבות, ובכך יזכה לעבודת ה' בשני יצריו.

יסוד בעבודת ה' שתיעשה מתוך שמחה

מעלת השמחה גדולה וחשובה היא עד למאוד, ואין עבודת ה' שלימה אלא אם היא נעשית מתוך שמחה, ולמרות שאין השמחה מצוה מן התורה, בכל זאת מסייעת היא להתעלות בכל המעלות

באש קודש 'שאם היו בני אדם מרגישין במתיקות ועריבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם.'
אם כן מדוע אין לו חשק.

אך צריך לדעת, 'אשר עשה האלקים את האדם ישר, והמה בקשו חשבונות רבים' (קהלת ז כט), האדם מתחילתו ישר ויכול להרגיש מתיקות ועריבות התורה. אבל אשמים אנחנו בכך, שאיננו מרגישים טעם וחשק בתורה, שמחמת התאוות והרצונות שמביאים אנו על עצמינו, מכניסים עצמינו במידות קטנות ושפלות, ומחמת כן אין טעם בדברי קדושה ואינו מרגיש מתיקות ועריבות טוב התורה.

העצה לכך לפשפש במעשיו לחזור בתשובה על חטאיו, וכך יסיר מעצמו את חושך התאוות המחשיך ממנו את אור התורה הקדושה, ואז אורייתא מודעת ליה חוביה (זוהר ויקרא כג:). והמאור שבה יחזירה למוטב.

עצת ה' ללמוד אף שאין חשק

ועם זאת ישליך עצמו ללימוד התורה אף שאינו מרגיש בה טעם, שפעמים הוא ניסיון לאדם עד כמה מוסר עצמו ללימוד התורה, וכן דרשו צדיקים על הפסוק (שמות טו כג) 'יבואו מרתה ואין מים לשתות', ופירשו, לפעמים אין לאדם חשק ללימוד התורה, 'ואין מים לשתות' - אין מים אלא תורה (ב"ק יז.), 'כי מרים הם - שמרגיש בה טעם מר ולא מתיקות ועריבות. 'ויורהו ה' עץ' - הורה לו עצה, שלשון 'עץ נדרש מלשון 'עצה', 'וישלך אל המים' - העצה שהורה לו ה' היא, להשליך את עצמו למים, לעסוק במימי התורה אף שאין לו חשק, וכשמשליך עצמו לתלמוד תורה 'וימתקו המים' - מרגיש מתיקות ועריבות טוב התורה. ועל כך נאמר אחר זה 'שם שם לו חוק ומשפט ושם ניסוהו', שללמוד ללא שיש לו חשק וטעם הוא ניסיון גדול, עד כמה מוכן להשליך את עצמו ורצונותיו ללימוד התורה הקדושה.

זוכה להבין בה ולעמוד על סודה, כמו שכתוב (משלי ח יד) 'אני בינה לי גבורה', 'אני בינה' אם אני כל כולי שקוע בתורה בלי שיר כדי להבינה ולהחכים בה, אזי 'לי גבורה' במלחמתה של תורה, אבל אם אין עצמיות האדם מונחת בתורה, אלא כדבר חיצוני ואינו עצם מהותו, אזי אין זוכים לכוון לאמיתתה של תורה.

ובעיקר מתיקיימים תנאי אלו בעוסק בתורה לשמה, כי העוסק בתורה לשמה אינו מרגיש צער ויגיעה, והגם שהתורה דורשת ממנו עמל ויגיעה אינו מצטער בכך, ואדרבה הוא מלא שמחה תענוג מעסק התורה. אולם אם כוונתו בלימוד להנאת עצמו על מנת שיהיה נקרא רב וחכם וכדי שייכבדו אותו, אזי יגיעת התורה מחלישה אותו ומתישה את כוחו, וכמו שכתוב (שם) 'לי עצה ותושיה אני בינה לי גבורה', 'תושיה' לשון תשישות וחולשה, וכאשר הלימוד הוא 'לי להנאת האדם ולצורכו אזי 'תושיה' והיא מתשת כוחו, ורק אם זוכה להתעלות שיהיה לימודו לשם שמים, ועל דרך שאמרו (פסחים נ:). שמתוך שלא לשמה יבוא לשמה, אזי יתקיים בו המשך הפסוק 'לי גבורה' שתהיה התורה מוסיפה בו כוח וגבורה, ויסתלקו ממנו כל מיחושי הגוף ומכאוביו, בבחינת חש בכל גופו יעסוק בתורה, שכן לימוד תורה לשמה מגביה את האדם מעל לדרך הטבע, וכמו שאמרו (פסחים נ:). שהלומד תורה לשמה זוכה לגדול מעל שמים חסדך' (תהלים קח ה), היינו שהחסד עם הלומד שלא לשמה הוא בתוך גדרי הטבע, וממילא אין התורה מתשת כוחו אלא אדרבה מוספת בו עוז ותעצומות.

התאוות שאנו מביאים על עצמינו הם הגורמים שלא יהיה חשק ללימוד התורה

לעיתים אין לאדם חשק ללימוד התורה הקדושה, ושואל את עצמו, מדוע, הלא אין מתיקות כמתיקות ונעימות דברי התורה וכנודע לכל דברי האור החיים הקדוש הנזכרים

יגא לאור ע"י מנהל אור לישורים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לנעוץ ללא אישור
מפורש בכתב ממנהל אור לישורים
פניצוב ועימוד: שוקי קור

ושמחת בכל הטוב

תחושתו של העשיר הייתה שהאדמה רועדת תחת רגליו. אם מצב זה ימשך, תוך חדשים מועטים עתיד הוא להכריז על פשיטת רגל וכל עסקיו יתמוטטו כמגדל קלפים. הלוא כל חסכוניותו המרובים מושקעים בגלילי הבדים הממלאים את החנויות והמחסנים שלו, ואם הם ישארו עומדים כמו שהם, מצבו בכי רע.

באותם ימים היה הרה"ק רבי צבי הירש, בעל 'אך פרי תבואה', מנהיג עדתו בעיר ליסקא. רבות היה הרה"ק מליסקא מעורר את חסידיו על מתן הצדקה והפרשת מעשר כספים כדת וכדין, תוך שהיה מביא את דברי הגמרא במסכת תענית (ט): ואמר רבי יוחנן: מאי דכתיב (דברים יד כב) 'עשר תעשר' - 'עשר בשביל שתתעשר', והיה מורה על הפרשת המעשרות כסגולה בדוקה ומנוסה להצלחה רבה ולעשירות מופלגת. ככל שהיו החסידים מבקשים את ברכתו הקדושה לפרנסה בהרחבה היה בעל 'אך פרי תבואה' חוזר ואומר שוב ושוב כי סגולת הצדקה היא להביא לידי ברכת העשירות, ובחנוני נא בזאת.

גם בפרשת השבוע, על הפסוק (דברים כו ב): 'ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלהיך נתן לך ושמחת בטנא והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך לשכן שמו שם', היה הרה"ק שואל: מהו לשון

מעשה בעשיר גדול אחד שהגלגל החל להתהפך עליו והוא ראה כי הוא יורד מדחי אל דחי ומאיגרא רמא לבריא עמיקתא. בעבר הלא רחוק היה עשיר זה רואה את ברכת ה' בכל מעשיו. מפליג היה לירידים גדולים וחשובים ברחבי המדינה, שם היה קונה סחורה במחירי מציאה, בדים משובחים ואיכותיים במיוחד, ולאחר מכן היה חוזר ומוכרם במחירים מפולפלים וברווחים עצומים. את כספו הרב היה משקיע בקניית מגוון נוסף של סוגי בדים בכל הסגנונות, והרווחים היו גדלים בהתאם.

בחושיו העסקיים המפותחים יודע היה העשיר לזהות את סוגי הבדים שעתידיים להמכר היטב ולקנותם במחירים נמוכים ביותר, והחנויות שבבעלותו היו שוקקות חיים, מלאות בקונים שהעריכו את טיב הסחורה והסכימו לשלם עבורה מחירים גבוהים. העשיר גם היה מוכר בסיטונאות לסוחרים אחרים, עד שהיו אומרים שעולם הטקסטיל נמצא בבעלותו.

לא היה רגע מכריע בו ניתן היה לומר שאז החל השינוי לרעה, אולם במשך הזמן הבחין העשיר כי הלקוחות החלו פחות פוקדים את חנותו, גם אלה מהלקוחות שכבר נכנסו לא היו שבעי רצון מטיב הסחורה ומהדגמים החדשים של הבדים ויצאו מהחנות כלעומת שבאו. החנויות נותרו עמוסות בסחורה, גלילי הבד הענקיים עמדו מבוששים לנוכח מצבם העגום כשאינן איש החושק בהם. גם הסוחרים שהיו קונים ממנו בדים הפחיתו את ההזמנות עד למינימום.

של הרה"ק מליסקא, פרץ בבכי תמרורים ממנו לא היה יכול להרגע. איש נכבד היה, קר מזג וחמור סבר, הרגשנות ממנו והלאה ומעולם לא הרשה לעצמו לבכות בפני אחרים. אלא שכל צערו ויגונו בראותו את מפעל חייו קורס לנגד עיניו הוצף בו בראותו את פני הצדיק וסכר דמעותיו נפתח בבת אחת.

רק לאחר שנירגע מבכיו פתח העשיר וסיפר כי בעוד שעד לפני זמן קצר היה אחד מעשירי המדינה ושמו הלך לפניו כבעל יכולת מופלג, כעת הפך מצבו להיות דחוק ולוחץ, וככל שמצב זה ימשיך והלקוחות ידירו את רגליהם מחנותו, ברי לו כי לא תהיה בידו ברירה כי אם ליטול בידי את מקל הנדודים ולהתחיל לחזר על הפתחים.

בקשב רב האזין הרה"ק מליסקא לדברי העשיר ולקול בכיו, וכאשר סיים הלה את דבריו ובקשתו לברכה נענה ואמר לו: עד שאתה מבקש את ברכתי הנה נתונה לך ברכתו של הקב"ה: ראה נא להקפיד ככל יכולתך על נתינת מעשרות, גם מרווחיך המועטים, ומובטח לך שתזכה לברכת 'עשר בשביל שתתעשר' ותחזור לגדולתך כבראשונה.

הסכים העשיר וקיבל על עצמו בנוכחות הרבי להקפיד על נתינת מעשר כספים במדויק. כבר מאותו יום החל העשיר לתרום מעשר כספים מכל הרווחים שהיו לו בחנויות. על אף שמעטים היו הלקוחות שנכנסו לחנויות והפדיון היה בהתאם, קיים העשיר את הבטחתו במלואה ומדי יום ביומו הפריש מעשר כספים לצדקה.

אפס שאם סבור היה העשיר שברכתו של הרה"ק מליסקא שבירכו בהבטחת 'עשר בשביל

זו שנאמר 'כל' פרי האדמה, וכי מה מקרא חסר אילו לא היה כתוב 'כל' אלא רק 'ולקחת מראשית פרי האדמה'.

אלא, ביאר הרה"ק בספרו 'אך פרי תבואה', שהפסוק בא ללמדנו שעיקר תכלית רכוש האדם הוא כדי שיוכל לתת צדקה ולהפריש מעשר מנכסיו, כמו שנאמר אצל יעקב אבינו שאמר (בראשית כח כב) 'וְכָל אֲשֶׁר תִּתֶּן לִי עֵשֶׂר אֶעֱשְׂרֶנּוּ לְךָ', היינו, שכל אשר תתן לי הוא רק במטרה אחת והיא למען עשר אעשרנו לך, ולא להנאת עצמו כלל. וזהו שאמר הכתוב 'ולקחת מראשית כל פרי האדמה', שכל פרי האדמה של האדם לא בא אלא בשביל תכלית זו שיוכל לקיים בזה את המצוות ולהפריש מזה ביכורים, וזו צריכה להיות כוונת האדם ברכושו, שכל כספו וזהבו לא באו אלא כדי שיוכל ליתן מהם צדקה ולעשות בהם גמילות חסדים.

שמעו של הרה"ק מליסקא היה הולך לפניו והגיע עד לאותו עשיר גדול סוחר הבדים. רבים וטובים סיפרו לו במשך השנים את כוחו הגדול של הרה"ק להשפיע שפע ברכה והצלחה ולפעול דבר ישועה ורחמים לכל המשחרים לפתחו. אמנם מימים ימימה לא היה העשיר נוהג לנסוע ולפקוד את מעון קדשם של צדיקי הדור ולהסתופף בצילם, והיה יושב תחת גפנו ותחת תאנתו כשהוא שמח וטוב לב ומאומה לא חסר לו, אך עתה לאחר שמצבו הפך להיות קשה ודחוק נזכר העשיר מכל אותם שמועות וגמר בדעתו לנסוע אל הרה"ק מליסקא ולבקש את ברכתו.

כיון שנכנס העשיר לפני ולפנים אל חדרו

כבחמורה והאם שומרים הם על כל ההלכות הרבות אותם מצווה התורה למען ינוח שורך וחמורך וינפש בן אמתך והגר.

התשובות המגומגמות של העשיר סיפרו את הסיפור המלא והעגום המתרחש בביתו של העשיר. בהוראות היתר מפוקפקות של התר מרובה או 'שנים שעשאוה' וכיוצא בזה, מתירים בביתו של העשיר את הרצועה ועושים ככל העולה על רוחם. עובדים בשדות ובכרמים עם הבהמות והכלים, השפחות עושות מלאכות מובהקות ואף הנשים עושות כרצונם. כך בכל הלכות שבת החמורות וכך בשאר מיני הלכות, הצד השווה שבכולם שהם כפרוץ מרובה על העומד ואין פוצה פה ומצפצף.

הרה"ק מליסקא נתן מבט בעשיר העומד לפניו ואמר לו: בוודאי לא תסרב לשמוע סיפור נאה שלאחרונה שמעתיו. סיפור שהוא אף משעשע במקצת. העשיר הנהג בראשו כאומר: בוודאי ובוודאי, אין מי שיסרב להקשיב למעשה שהיה ובוודאי כשהוא מסופר על ידי אחד מגדולי צדיקי הדור.

פתח הרה"ק מליסקא וסיפר:

בשעות של אחר הצהריים התדפק בביתו של האכסנאי בעיר הגדולה שליח מיוחד של הפריץ שהמחוז כולו היה שייך לו, ובידו אגרת דחופה למסירה אישית אל בעל הבית. בלב רועד פותח האכסנאי את האגרת והוא מוצא בתוכה הזמנה: הפריץ מזמין אותו לשיחה חשובה שתערך בארמונו, מחר, בשעה שמונה וחצי בבוקר. הפריץ לא טרח לכתוב באגרת את סיבת ההזמנה, אם לטוב היא באה או

שתתעשר' תעשה פירות תיכף ומיד והוא יראה את השינוי כיצד הלקוחות הרבים יחזרו לפקוד את הסניפים וירכשו שם במיטב כספם, הרי שהוא התבדה לחלוטין. המציאות העגומה והמרה, לא זו בלבד שלא השתנתה לטובה אלא שהיא נהייתה גרועה יותר ויותר. לא היה לו לעשיר יום שקללתו לא הייתה מרובה משל יום הקודם, וכפוחת והולך ראה העשיר שרווחיו מתמעטים והולכים, מצטמק ורע לו.

הבין העשיר כי האסון הגדול מתגלגל אליו ככדור שלג וכי ההכרזה על פשיטת רגל עומדת אחר כותלו, משגיחה מהחלונות מציצה מההרכים, וכמעט שהיא נכנסת אל ביתו. נמנה איפוא העשיר וגמר כי מוכרח הוא לחזור אל הרה"ק מליסקא ולתהות בפניו על מה ולמה לא מתקיימת הברכה אותה האציל לו, ומפני מה אין סוגלת 'עשר בשביל שתתעשר' משפיע עליו למרות שהוא מקפיד עליה ביותר.

חזר העשיר ונסע שוב אל הרה"ק מליסקא ואמר לו בקול בוכים: רבינו הקדוש, עשיתי ככל אשר ציויתני! מאז שהייתי כאן הנני מקפיד ביותר על הפרשת מעשר כספים ונתינתו לעניים דבר יום ביומו, והנה לא זו בלבד שהגלגל לא חזר ונתהפך לטובה אלא שאני יורד עשר מעלות אחרונות וכל עסקיי הם הלוך וחסור מיום ליום.

שמע הרבי את דברי העשיר והחל לעבור עימו לדברים אחרים. ראשית התעניין הרבי בשלזומו ובבריאותו שלו ושל כל משפחתו. לאחר מכן התעניין הרבי בשאר מיני דברים פרטיים ואישיים עד שהשיחה התפתחה לעניין שמירת המצוות של העשיר ומשפחתו המורחבת. במיוחד התעניין הרבי אצלו אודות שמירת השבת, האם מקפידים בביתו על קלה

אלא שלמרבה הפלא, העגלה לא זזה ממקומה. האכסנאי קצר הרוח הצליף בסוס האומלל שוב ושוב, אך הוא נשאר על מקומו ולא זז. האכסנאי התפלא מאוד, שהרי סוס זה היה המשובח ביותר מכל סוסיו שהיו לו באורווה, סוס זריז ומוצלח, ומעולם לא עשה לו בעיות, והנה בדיוק היום, כשהשעה קצרה והוא זקוק להגיע לפגישה עם הפריץ בשעה המיועדת, הנה הסוס עושה שבת לעצמו ואינו מסכים לזוז.

כיון שהעלה האכסנאי בראשו את תרחישי האימה על איחורו לפגישה עם הפריץ ועל הכעס הרב שיכול הפריץ לכעוס עקב זלזול זה, נכנס האכסנאי לחרדה מרובה והוא כילה את כל חמתו על הסוס המסכן. עד שלפתע הבחין האכסנאי שלמעשה הסוס עושה ככל יכולתו בכדי להתקדם, הוא מנסה ללכת ברגליו, אלא שהוא נחם באופן לא ברור. לא בצווארו תלוי קולר האשמה, ועליו איפוא לבדוק מה בדיוק מפריע לו, האם אבן מצויה לפני רגליו או שמא שקע הסוס בבור קטן והוא אינו יכול להחלץ ממנו.

ירד האכסנאי ממקום שבתו על העגלה ובדק את הסוס היטב, והנה הסוס עומד בריא ושלם, פרסותיו שלמות ופרקו נאה, ואין כל מפריע בעדו להתקדם. בדק העשיר את הגלגלים הקדמיים של העגלה וראה כי הם משוחים בעטרן טרי, מוכנים ומזומנים להחליק על פני הדרך הסלולה.

החליט האכסנאי שעליו לבדוק את העגלה כולה, או אז התפרצה קריאת בהלה מפיו: אל אחורי העגלה היו קשורים שני סוסים אבירים שמשכו את העגלה ללא הרף אל הצד הפוך.

למוטב. ההזמנה קצרה הייתה והיא כללה בתוכה רק את הפרטים הבסיסיים ולא יותר. מני אותו רגע לא מצא האכסנאי מנוח לעצמו. הוא הרהר ללא הרף מה יכול הפריץ לרצות ממנו מחר: האם הוא מבקש לעלות את דמי שכירות האכסנייה, או גרוע מזה שמא הוא מבקש לנשל אותה מידי. הוא ניסה לנער ממנו את המחשבות הרעות ולהתרכז באפשרויות הטובות שגם הם יתכנו: הלוא יחסי עם הפריץ עד כה היו בטוב ובנעימים, תמיד שילמתי את דמי השכירות במועדם וללא התחמקויות, אין כל סיבה שהפריץ יתנכל אליי בעניין האכסניה, אין זאת אלא שהוא מבקש לפתוח עמי בקשרי מסחר בתחומים נוספים. ושמא, הנושא כלל אינו קשור לאכסניה ולעסקים, אלא יש ברצונו לשוחח עימי על דברים פרטיים שלו.

המחשבות ייסרו את האכסנאי במשך כל שעות הלילה ודומה היה לו כמי שמונח בתוך כף הקלע, מטלטל ומתנוודד ביסורי נפשו מול הספקות האוכלים בו ומוצצים את דמו על רצונו של הפריץ בהזמנה זו לפגישה שתערך בשעות הבוקר שלמחרת. כיון שהאכסנאי ראה שבלאו הכי הוא אינו מצליח להרדם, החליט האכסנאי לומר פרקי תהלים ולבקש רחמים עליו ועל משפחתו.

הבוקר האיר והאכסנאי פנה להתפלל תפילת שחרית כותיקין, אכל ארוחת בוקר קלה להשיב את נפשו ויצא להכין את העגלה כדי לנסוע אל ארמונו של הפריץ שהיה מרוחק מהאכסניה כמרחק של קרוב לשעת נסיעה. האכסנאי רתם את הסוס לעגלה, הצליף בסוס אחת ואחת תוך כדי שהוא מדרבנו בשפת הסוסים לצאת לדרך.

לפיכך אם כל הליכותך והליכות בני משפחתך אינם כשל שלומי אמוני ישראל, אתם אינכם מקפידים על שמירת השבת כהלכתה ומזלזלים במצוות העשה והלא תעשה, הרי שבמו ידיכם רתמתם סוסים הנאבקים עם אותו סוס של הצדקה ומונעים ממנו להתקדם בדרך המלך.

כל שעליך לעשות, סיים הרה"ק מליסקא ואמר לאותו עשיר, הוא לא להפריע למצות הצדקה להביא אתכם לידי עשירות. ראו לשמור על מצוות ומשפטי התורה ובוודאי מצות הצדקה תביא אותך לידי עושר ואושר וכל טוב סלה.

עם סיפור נפלא זה היה בעל 'ליקוטי צבי' מפליא לפרש את דברי הפסוק בפרשת השבוע (דברים כו יא): **'וְשִׂמַחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ וּלְבִיתְךָ אִתָּהּ וְהָלוּ וְהָגֵר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ',** ודרשו חז"ל ('ליקוט שמעוני' דברים, רמז תתצב): **'ושמחת בכל הטוב - אין טוב אלא תורה, דכתיב (משלי ד ב) 'כי לקח טוב, לפיכך משה מזהיר את ישראל 'עשר תעשר'. וכבר האריכו רבותינו המפרשים בביאור שמועה נאה זו שהיא כמדרש פליאה.**

ולפי האמור יתכן כי כוונת המדרש להודיע אותנו עניין זה שאין סגולת 'עשר תעשר' - עשר בשביל שתתעשר' אמורה אלא למי ששומר את התורה ככל משפטו וחוקתו, וזה כוונתם שלאחר שיקוים באדם 'ושמחת בכל הטוב', אין טוב אלא תורה, והוא מקיים את המצוות כראוי, או אז יוכל לבוא לידי הסגולה של 'עשר תעשר' - עשר בשביל שתתעשר' ולזכות לעשירות.

מתברר שאחד מתושבי העיר חמד לו לצון לאכסנאי, ומתוך שראה אותו בבוקרו של יום כשהוא בפנים נפולות ודואגות, החליט להתל בו, ובשעה שהאכסנאי רתם את סוסו לקדמת העגלה, התגנב הוא בשתיקה וקשר שני סוסים אל אחורי העגלה. כעת, ככל שהצליף האכסנאי על הסוס בכדי שהוא יתקדם ויוביל את העגלה לא היה בכוחו של הסוס היחיד להתמודד עם שני הסוסים שהיו קשורים מאחוריו ומשכו לכיוון הנגדי.

הבין האכסנאי כי אם הוא רוצה לצאת לדרך ולהגיע בזמן לפגישה עם הפריץ, עליו לשחרר ולהתיר מיד את הסוסים הקשורים מאחורי העגלה, וכך סוסו יוכל להוביל אותו לפגישה עם הפריץ...

חי"ך הרה"ק מליסקא ואמר לעשיר שעמד מולו מרותק לשמע הסיפור המעניין, מבקש לשמוע את סופו: לצערי אין אני יודע את המשך הסיפור, מה אכן רצה הפריץ מאותו אכסנאי, הבשורה טובה הייתה בפיו או להיפך. אין אני יודע האם האכסנאי גילה את זהותו של אותו אדם שחמד לו לצון וקשר לו את הסוסים.

כל שאני יודע הוא שאכן מתן הצדקה והפרשת המעשרות משולים הם כסוס טוב ומשובח שיכול להריץ קדימה את עגלת פרנסתו של האדם ולהביאו לידי הצלחה מרובה ולעשירות מופלגת, אלא שכוחו של סוס זה הוא מוגבל ואם אל העגלה קשורים מאחור סוסים המושכים אותה לצד האחורי, ברור שהעגלה אינה יכולה להגיע ליעדה, ואדרבה, היא מתרחקת יותר ויותר.

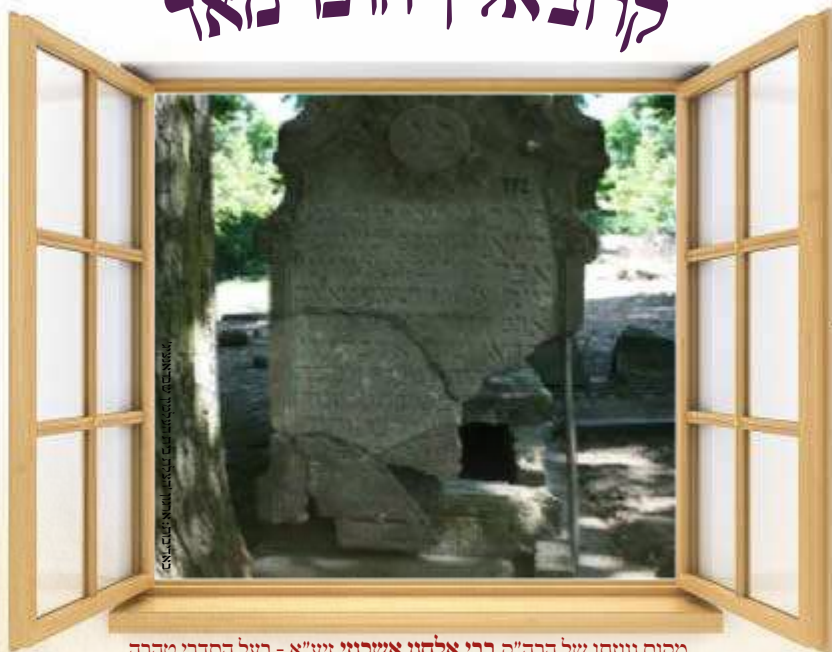
לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
ארמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחיו
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של הרב"ק רבי אלהן אשכנזי זיע"א - בעל הסדרי טהרה

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
- מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך